Załącznik do uchwały Nr LVII/338/10
Rady Miejskiej we Włodawie
z dnia 28 października 2010r.

LOKALNY
PROGRAM REWITALIZACJI
MIASTA WŁODAWY

WŁODAWA
MIASTO 3 KULTUR

22-200 WŁODAWA, AL. PIŁSUDSKIEGO 41,
TEL. (0-82) 572 14 44, FAX (0-82) 572 24 54
e-mail: info@um.wlodawa.pl **http://www.um.wlodawa.eu**

Spis treści

I Określenie horyzontu czasowego – str.2
II Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu – str.3
III Diagnoza stanu wyjściowego – str.11
1.Zasięg terytorialny obszaru wsparcia – str.13
1.1Wykaz kryteriów, wskaźników i ich wartości referencyjnych wymaganych dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji – str.15
2.Społeczeństwo – str. 16
2.1 Struktura demograficzna i społeczna – trendy – str.16
2.2 Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji- str.21
2.3 Identyfikacja problemów – społeczeństwo – str.22
3.Gospodarka – str.23
3.1 Główni pracodawcy,struktura podstawowych branż gospodarki, ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach– str.23
3.2 Identyfikacja problemów – gospodarka – str.26
4.Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne – str.27
4.1 Uwarunkowania ochrony środowiska– str.27
4.2 Własność gruntów – str.32
4.3 Granice stref ochrony konserwatorskiej – str.33
4 .4 Identyfikacja problemów– środowisko i zagospodarowanie przestrzenne – str.39
5. Infrastruktura – str.40
5.1 Wyposażenie miasta w infrastrukturę techniczną – str.40
5.2 Identyfikacja problemów – infrastruktura – str. 42
6. Zarządzanie- str.43
6.1 Możliwości budżetowe gminy (przychody, struktura wydatków)- str.43
6.2 Planowanie strategiczne i promocja – str.46
6.3 Kapitał społeczny - str.48
IV Analiza strategiczna obszaru wsparcia - str.50
V Założenia programu rewitalizacji - str.52
1.Podział na projekty i zadania inwestycyjne- str.52
2. Kryteria wyboru pilotażowych projektów oraz kolejności ich realizacji - str.52
3. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć - str.53
VI Planowane działania w latach 2007-2010 i 2011-2015 - str.54
VII Plan finansowy realizacji rewitalizacji - określenie źródeł finansowania - str.57
VIII System wdrażania lokalnego programu rewitalizacji - str.59
1.Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu - str.59
2. Powołanie zespołu do spraw rewitalizacji, komunikacja społeczna, przebieg uzgodnień- str.59
3.Wykaz zadań kluczowych do realizacji w latach 2007-2010 i 2011-2015 z uzasadnieniem- str.59
IX System monitorowania i oceny realizacji lokalnego programu rewitalizacji i komunikacji społecznej-str.63
1. Zasady monitorowania i aktualizacji programu oraz zestaw wskaźników do oceny wdrożenia programu - str.63
2.Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi - str.63

I Określenie horyzontu czasowego.

Lokalny Program Rewitalizacji miasta Włodawa obejmie okres od 2007 do 2015 roku. Okres ten podzielony jest na dwa podokresy:

- lata 2007-2010,
- lata 2011-2015.

Taki podział czasowy pozwoli na szczegółowe określenie harmonogramu realizacji zadań opisanych w programie. Tempo realizacji zadań ujętych w programie jest uzależnione od ilośći pozyskanych środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych. Podział na podokresy programowania ułatwi uporządkowanie szczegółowych danych o planowanych przedsięwzięciach wraz z oszacowaniem kosztów ich realizacji.

Opisany w programie harmonogram zadań opiera się na propozycjach mieszkańców miasta Włodawa i wynika z ich potrzeb. Współpraca z mieszkańcami na etapie opracowywania programu pozwoliła na poznanie rzeczywistych potrzeb, które poznano w drodze konsultacji i badania ankietowego przeprowadzonego przez pracowników Urzędu Miejskiego.

Wybór projektów odbywał się w oparciu o opisane dalej kryteria wyboru pilotażowych projektów, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia zaawansowania prac nad danym projektem. W programie zawarte są zadania realizowane przez potencjalnych beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o wsparcie w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego.

II Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu.

Lokalny Program Rewitalizacji miasta Włodawa jest zgodny z celami i priorytetami zapisanymi w niżej wymienionch dokumentach:

o zasięgu wojewódzkim:

- **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego**

Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, w której jako cel nadrzędny określono:
osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych.
Cel ten będzie realizowany przez opisane poniżej kierunki:
a) wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy, realizowany poprzez cele operacyjne:
- restrukturyzacja tradycyjnych gałęzi regionalnej gospodarki i dostosowanie jej do reguł wspólnego rynku,
- rozwój i podnoszenie konkurencyjności regionalnego agrobiznesu,
- specjalizacja województwa w wybranych sektorach produkcji i usług cechujących się wysokim poziomem konkurencyjności,
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrost poziomu ich innowacyjności,
- rozwój regionalnego potencjału B+R (badania i rozwój) oraz jego wykorzystanie dla potrzeb gospodarki,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego.

b) rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy, realizowany poprzez cele operacyjne:
- kształtowanie prorozwojowej polityki ludnościowej w województwie,
- podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców regionu,
- wzrost zatrudnienia oraz lepsze wykorzystanie zasobów ludzkich w regionie,
- wspieranie integracji społecznej i ograniczenie poziomu ubóstwa w regionie,
- wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie,
- poprawa bezpieczeństwa i ładu publicznego.

c) poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej województwa lubelskiego, realizowany poprzez cele operacyjne:
- poprawa dostępności komunikacyjnej województwa,
- zachowanie i wzmacnianie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej Lubelszczyzny,
- rozwój ośrodków miejskich oraz funkcji metropolitalnych Lublina.

d) rozwój współpracy międzyregionalnej oraz poprawa skuteczności wdrażania polityki rozwoju regionu, realizowany poprzez cele operacyjne:
- rozwój współpracy międzyregionalnej województwa w układzie międzynarodowym, krajowym i transgranicznym,

- zwiększenie zdolności instytucjonalnej regionu do prowadzenia efektywnej polityki regionalnej,
- poprawa skuteczności promocji regionu i zdolności do przyciągania inwestycji z zewnątrz.

- **Program Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego**

Cele Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Programie Rozwoju i Rewitalizacji Miast dla Województwa Lubelskiego, którego jako cel nadrzędny określono:
Poprawę atrakcyjności i konkurencyjności miast regionu służącą zrównoważonemu rozwojowi województwa.
Cel ten będzie realizowany poprzez opisane poniżej priorytety:
a) rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich, realizowana poprzez cele:
- rewitalizacja (rehabilitacja) zdegradowanych dzielnic mieszkaniowych,
- rewitalizacja zabytkowej tkanki miast,
- rewitalizacja terenów poprzemysłowych i powojskowych,
- rewitalizacja miejskich terenów zieleni i rekreacji oraz dolin rzecznych.

b) poprawa standardów funkcjonowania i rozwoju miast, realizowana poprzez cele:
- racjonalna gospodarka przestrzenią powiązana z efektywną polityką urbanistyczno – architektoniczną,
- ochrona, zachowanie tożsamości oraz różnorodności kulturowej i przyrodniczej miast regionu,
- modernizacja, rozbudowa sieci oraz infrastruktury komunikacyjnej i technicznej miast,
- wspieranie rozwoju dostępnych form mieszkalnictwa,
- wspieranie rozwoju bazy ekonomicznej miast.

c) wzrost i efektywne wykorzystanie potencjału miast, realizowany poprzez cele:
- rozwój funkcji metropolitalnych Lublina jako głównego ośrodka rozwoju regionu,
- rozwój większych miast jako regionalnych ośrodków obsługi,
- rozwój mniejszych miast jako ponadlokalnych ośrodków obsługi,
- rozwój bazy i infrastruktury turystycznej i kulturowej miast szczególnie predysponowanych,
- rozwój, poszerzenie oferty i jakości funkcji miast nadgranicznych, współpraca transgraniczna.

- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego**

Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, w którym jako trzy główne cele zagospodarowania przestrzennego określono:
Cel 1: Efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, na które składa się:
- właściwe utrzymanie stanu posiadania,
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego o najwyższych wartościach,
- adaptacja zainwestowania do nowych warunków rozwoju poprzez jego restrukturyzację i modernizację,
- efektywne wykorzystanie rezerw tkwiących w użytkowaniu i zainwestowaniu terenu, zakładając jego rozwój jakościowy.

Cel 2: Tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju województwa i podnoszenie poziomu i jakości życia mieszkańców przez:

- zachowanie właściwych proporcji między poszczególnymi elementami zagospodarowania przestrzennego w dążeniu do harmonijnego rozwoju,
- poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu,
- sprostanie zróżnicowanym zapotrzebowaniom na miejsca pracy, zamieszkania i wypoczynku,
-poprawę sprawności funkcjonowania infrastruktury społecznej i technicznej.

Cel 3: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności obszaru województwa, a przede wszystkim:
- zwiększenie atrakcyjności województwa z punktu widzenia walorów środowiska i kontaktów z bliższym i dalszym otoczeniem,
- koncentracja elementów infrastruktury społecznej i gospodarczej sprzyjającej podnoszeniu innowacyjności i sprawności zarządzania,
-bogactwo forma zagospodarownia przestrzennego zwiększające możliwości wyboru,
- zapewnienie niezawodności funkcjonowania systemów zasilania i powiązań komunikacyjnych,
- otwartość struktur przestrzennych i bogactwo ofert lokalizacyjnych.

o zasięgu regionalnym:

- **Strategia zrównoważonego rozwoju Polesia Zachodniego 2004-2013**
  Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Strategii zrównoważonego rozwoju Polesia Zachodniego 2004-2013, w której jako cel strategiczny określono:
  Ochronę walorów przyrodniczych Polesia Zachodniego oraz wykorzystywanie ich dla rozwoju gospodarczego i materialnego awansu społeczności lokalnej.
  Cel ten będzie realizowany poprzez opisane poniżej cele pośrednie:
  a) Systematyczna ochrona zasobów przyrodniczych jako fundamentu tożsamości lokalnej i potencjału rozwoju gospodarczego,
  b) Wykorzystanie fenomenu Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie" do podniesienia jego rangi poprzez zwrócenie nań uwagi decydentów, autorytetów i instytucji wojewódzkich, krajowych i unijnych,
  c) Osiąganie coraz wyższej atrakcyjności inwestycyjnej subregionu w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego, a tym samym wzrostu zamożności oraz podniesienia warunków życia mieszkańców,
  d) Budowa silnych wewnętrznych więzi społecznych i zewnętrznych kontaktów gospodarczych,
  e) Aktywne włączenie się w działania o zasięgu ponadnarodowym, w tym objęcie terenów Polesia Zachodniego instrumentami wsparcia rozwoju lokalnego, takimi jak niektóre inicjatywy wspólnotowe.

o zasięgu powiatowym:

- **Strategia Powiatu Włodawskiego na lata 2008-2015**
  Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Strategii Powiatu Włodawskiego na lata 2008-2015, w której jako misję i cel nadrzędny określono:

Osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Włodawskiego poprzez zwiększenie konkurencyjności gospodarczej oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych.
Cel ten będzie realizowany poprzez opisane niżej cele strategiczne:
Cel I: Wzrost konkurencyjności gospodarki powiatu oraz zdolności tworzenia miejsc pracy poprzez:
- rozwój przedsiębiorczości w powiecie włodawskim,
- rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich.
Cel II: Rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy poprzez:
- aktywizację lokalnego rynku pracy,
- podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców powiatu,
- poprawę funkcjonowania instytucji pomocy i integracji społecznej.
Cel III: Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej Powiatu Włodawskiego ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju turystyki poprzez:
- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- rozwój turystyki.
Cel IV: rozwój współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w układzie międzynarodowym, krajowym i transgranicznym poprzez:
- rozwój współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w układzie międzynarodowym, krajowym, transgranicznym,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

o zasięgu miejskim:

- **Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015**
  Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Strategii Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015, w której jako misję rozwoju określono:
  Miasto Włodawa silnym transgranicznym ośrodkiem i obszarem zrównoważonego rozwoju, wzrostu poziomu życia oraz zamożności jego mieszkańców dzięki efektywnemu wykorzystaniu położenia, walorów rekreacyjno-wypoczynkowych, rozwoju przedsiębiorczości i infrastruktury ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania ochrony środowiska i wielokulturowych walorów regionu.
  Misja ta będzie realizowana pod hasłem : „Włodawa – Miasto 3 Kultur".
  Misja ta będzie realizowana poprzez opisane poniżej cele strategiczne:
  Cel 1: Wzrost rangi i atrakcyjności Włodawy jako centrum o znaczeniu transgranicznym.
  Cel 2: Rozwój infrastruktury oświatowo – sportowej i rekreacyjnej służącej zaspakajaniu potrzeb mieszkańców miasta i turystów przyczyniający się do tworzenia nowych miejsc pracy, przyciągania nowych mieszkańców i inwestorów.
  Cel 3: Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych i kulturowych poprzez aktywną ochronę środowiska wraz z doskonaleniem infrastruktury technicznej z tym związanej.

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawa**
  Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta

Włodawa, w którym jako najważniejszy cel polityki i rozwoju określono:
Zahamowanie regresu w gospodarce, a tym samym poprawa życia mieszkańców, realizowane poprzez działania w niżej wymienionych sferach:

a) w turystyce i rekreacji:
- otwarcie przejścia granicznego,
- planistyczne zabezpieczenie możliwości realizacji przejścia granicznego na trasie do starego mostu na Bugu,
- organizacja centrum informacyjnego ruchu międzynarodowego i krajowego,
- aktywna i agresywna promocja regionu i jego walorów,
- podjęcie działań w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych.

b) w usługach:
- rozwój handlu i gastronomii o odpowiednim standardzie,
- rozwój i uatrakcyjnienie działalności w placówkach kulturalnych.

c) w przemyśle:
- pozyskanie inwestorów, w ofercie uzbrojone tereny w mieście,
- podjęcie działań samorządu w kierunku ulg podatkowych i innych preferencji dla podejmujących działalność gospodarczą,
- tworzenie podstaw organizacyjnych doradztwa gospodarczo-prawnego dla podmiotów chcących rozpocząć działalność gospodarczą.

d) w infrastrukturze:
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- unowocześnienie składowiska odpadów,
- sporządzenie programu gazyfikacji i budowa gazociągu.

e) w polityce społecznej:
- zmniejszenie odpływu ludności poprzez organizacje miejsc pracy w miarę prowadzenia działań w w/w dziedzinach,
- zwiększenie szans na zdobycie odpowiedniego wykształcenia (w tym w dziale organizacja i prowadzenie turystyki),
-przygotowanie kadry samorządu do twórczego i aktywnego korzystania z funduszy pomocowych.

- **<u>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawa</u>**

Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawa.

Układ przestrzenny Włodawy zachowuje elementy rozwoju miasta sięgające czasów pierwszego osadnictwa w okresie średniowiecza. Zachowana została XVI – wieczna sieć ulic z centralnie usytuowanym rynkiem, obiekty historyczne dominujące w sylwetce miasta, główne obiekty sakralne trzech kultur: rzymsko-katolickiej, prawosławnej i żydowskiej. Dlatego też jako generalne zasady kompozycji przestrzennej obszaru miasta wskazano na opisane poniżej zagadnienia:

a) Włodawa, jako ośrodek regionalny Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego i ośrodek powiatowy winna pełnić rolę ośrodka wspomagającego w ponadregionalnym obszarze chełmskim;

b) zakłada się utrzymanie istniejącej funkcji miasta oraz modernizację i rozbudowę mieszkalnictwa, infrastruktury społecznej, technicznej oraz komunikacji w celu poprawy standardu życia mieszkańców;

c) główne dziedziny specjalizacji funkcjonalnej ośrodka, to działalność produkcyjno-usługowa: obsługa turystyki Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego, usługi, handlu i napraw oraz obsługi transgranicznej w związku z projektowaną lokalizacją międzypaństwowego przejścia granicznego drogowego z Białorusią;

W celu ochrony ładu przestrzennego w mieście ustala się konieczność bardziej efektywnego wykorzystania obszarów mających już wykształconą sieć mieszkaniową lub usługową, szczególnie w zwartych obszarach zabudowy i na terenach śródmiejskich objętych ochroną konserwatora zabytków. Szczególnej ochrony wymagają cenne zabytki architektury i budownictwa w mieście – układ urbanistyczny, zabytki sakralne różnych wyznań, a także środowisko przyrodniczo-krajobrazowe świadczące o historii i kulturze regionu.

- **Program ochrony środowiska dla gminy miejskiej Włodawa**

Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Programie ochrony środowiska dla gminy miejskiej Włodawa.

Strategia długoterminowa „Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego" stanowi podstawę dla określenia konkretnych działań, których podjęcie będzie służyć realizacji długoterminowego celu, za jaki uznano:
Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

Tak sformułowany cel polityki ekologicznej województwa jest kanwą opracowanego „Programu ochrony środowiska dla miasta Włodawa" , który jednocześnie wyznacza kierunki pożądanej przez organy wyższego szczebla polityki ekologicznej miasta Włodawa.

W rozwoju gminy miejskiej ochrona środowiska powinna być dziedziną pierwszoplanową, warunkującą stały i zrównoważony rozwój gminy i jej mieszkańców. W ślad za przyjętą polityką ekologiczną gminy nadrzędną wartością jaką wyznacza program wojewódzki jest polityka gospodarcza. Oznacza to, że zdrowie mieszkańców gminy, komfort środowiska w którym żyją i zasoby miejsc pracy jako efekt rozwoju gospodarczego w gminie,wyznaczają pożądany standard życia obywateli i są głównymi kryteriami polityki ekologicznej .

Powyższe założenia zostaną zrealizowane poprzez:
- poprawę jakości powietrza atmosferycznego,
- poprawę stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalne korzystanie z zasobów glebowych,
- ochronę obszarów i obiektów przyrodniczych,
- zwiększenie lesistości powiatu,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- prawidłową gospodarkę odpadami.

- **Plan gospodarki odpadami miasta Włodawa**

Cele Lokalnego Program Rewitalizacji miasta Włodawa wpisują się w cele zawarte w Planie gospodarki odpadami miasta Włodawa.

Celem strategicznym przewidzianym do realizacji w latach 2006-2016 w gospodarce odpadami wytwarzanymi w sektorze komunalnym jest:
Minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami w sektorze komunalnym i osiągnięcie odpowiednich standardów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Cel ten będzie realizowany poprzez cele krótkookresowe opisane poniżej**:**

– minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami w sektorze komunalnym,

- podniesienie świadomości społecznej mieszkańców gminy, a przez to podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów,
- uporządkowanie pod względem organizacyjnym systemów zbierania i transportu odpadów ,
- objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych,
- objęcie wszystkich mieszkańców selektywną zbiórką surowców wtórnych,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych i odpadów remontowo-budowlanych,
- uzyskanie pozwolenia zintegrowanego dla obecnie funkcjonującej instalacji do unieszkodliwiania odpadów,
- budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów Włodawa.

Cel strategiczny będzie realizowany również poprzez cele długookresowe opisane poniżej**:**

- doskonalenie przyjętego systemu gospodarki odpadami komunalnymi,
- monitorowanie wdrażania ustaleń planu w poszczególnych obszarach miasta,
- rozszerzenie i doskonalenie prowadzonej selektywnej zbiórki surowców wtórnych.

Cele strategiczne przewidziane do realizacji na lata 2006 – 2016 są dość rozległe. W sektorze gospodarki komunalnej w pierwszym rzędzie należy przeprowadzić edukacje ekologiczną mieszkańców miasta w zakresie segregacji odpadów. Kolejnym etapem jest wprowadzenie segregacji odpadów w terenach zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej.

Inne dokumenty strategiczne i planistyczne, z którymi zgodny jest Lokalny Program Rewitalizacji miasta Włodawa na lata 2007-2015:

- **Strategia Lizbońska,** która za cel strategiczny stawia sobie „utworzenie na obszarze Unii Europejskiej najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej, opartej na wiedzy, gospodarki na świecie, zdolnej do trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zapewniającej tworzenie większej ilości miejsc pracy";
- **III Raport Spójności, projekty rozporządzeń do funduszy strukturalnych na lata 2007-2013 oraz Strategiczne Wytyczne Wspólnoty**, w których przewiduje się realizację spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach trzech celów strategicznych: konwergencja, konkurencyjność oraz współpraca terytorialna;
- **Długookresowa Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju – Polska 2025**, która między innymi zakłada realizację wizji rozwoju Polski jako społeczeństwa wiedzy i gospodarki opartej na wiedzy w trzech obszarach priorytetowych: konkurencyjna gospodarka, nowoczesne społeczeństwo oraz sprawne państwo;
- **Długofalowa Strategia Rozwoju Regionalnego Kraju do roku 2020**, która opiera realizację celu nadrzędnego, jakim jest „zrównoważony i zintegrowany rozwój, optymalnie wykorzystujący regionalną różnorodność zasobów do podnoszenia poziomu i jakości życia społeczności terytorialnych oraz osiągania spójności wewnętrznej i w przestrzeni Unii Europejskiej", na wdrażaniu działań w czterech priorytetowych obszarach, tj. gospodarka, społeczeństwo, terytorium oraz państwo;
- **Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013**, w ramach której przewiduje się, że cele strategiczne (Wspieranie konkurencyjności gospodarczej regionów, Elastyczne różnicowanie celów i wykorzystanie endogenicznego potencjału regionów, Wyrównywanie szans rozwojowych) będą osiągane między innymi poprzez realizację takich priorytetów jak: rozwój gospodarki oparty na wiedzy, wspieranie rozwoju zasobów ludzkich, rozwój współpracy międzynarodowej regionów oraz wsparcie rozwoju instytucjonalnego w województwach;
- **Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju,** której głównym celem jest wykorzystanie dobrze wykształconej policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej do dynamizacji rozwoju Polski i przełamanie w ten sposób zapóźnienia cywilizacyjnego.
- **Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,** której głównym celem jest: podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin. Cel ten będzie realizowany poprzez cele strategiczne: wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości, budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa, rozwój obszarów wiejskich, rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

III Diagnoza stanu wyjściowego.

Położenie administracyjne i geograficzne Włodawy

Włodawa to miasto położone w środkowo-wschodniej części Polski, we wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie włodawskim, na obszarze Garbu Włodawskiego, u ujścia rzeki Włodawki do Bugu, na płaskim terenie opadającym stromą skarpą ku dolinie Bugu. Włodawa leży na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim i Polesiu Zachodnim. Włodawa jest ważnym ośrodkiem Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego. Wschodnia granica miasta znajduje się na rzece Bug, która stanowi granicę z Białorusią. Od południa i zachodu miasto sąsiaduje z Sobiborskim Parkiem Krajobrazowym i Poleskim Parkiem Narodowym. Miasto ma położenie peryferyjne w stosunku do obszaru kraju i regionu. Miasto Włodawa cechuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Włodawa jest bardzo ważnym węzłem drogowym. Przez teren miasta przebiegają
drogi: krajowa, wojewódzkie i powiatowe.

Powierzchnia miasta Włodawa wynosi ok. 18 km^2, co stanowi 1,51% ogólnej powierzchni powiatu włodawskiego i 0,07% województwa lubelskiego. W mieście zamieszkuje ok.14 000 osób.

Historia miasta

Dzieje osadnictwa na terenach Włodawy sięgają IX wieku. Kraina ta porośnięta była gęstym lasem, pokryta ogromnymi rozlewiskami i trzęsawiskami oraz nie stanowiła obszaru dogodnego dla osadnictwa. Do dnia dzisiejszego jest to region najrzadziej zamieszkany.

W okresie od IX do X wieku teren obecnej Włodawy należał do plemienia Lędzian, które miało siedzibę w Sandomierzu. We wczesnym średniowieczu istniał tu nad traktem nadburzańskim prawdopodobnie gród, należący do sieci osadniczej lechickich Grodów Czerwieńskich.
Włodawa jako osada istniała już w połowie XIII wieku. Wtedy mieszkała w niej ludność polska, ruska i żydowska. Wówczas mieściła się tu siedziba grodu warownego jednego z dzielnicowych książąt litewskich. Już w 1498 roku istniała tu komora celna na drodze wiodącej z Chełma do Brześcia. Tutaj wzdłuż rzeki Włodawki przebiegała granica między Koroną a Litwą. Wokół gródka książęcego stopniowo rozrastało się osiedle.

Dziedzic dóbr włodawskich Andrzej Sanguszko, starosta włodzimierski, około roku 1534 wystarał się dla miejscowości o przywilej nadający prawa miejskie, który został potwierdzony w roku 1540 za panowania Zygmunta I Starego.

Od 1566 rok Włodawa na mocy unii lubelskiej stała się miastem granicznym, a rzeka Włodawka stanowiła granicę między województwem brzeskolitewskim a ziemią chełmską.

We Włodawie żyło obok siebie kilka narodowości a wśród nich najliczniejszą grupę stanowili Żydzi.

Początki osadnictwa żydowskiego sięgają drugiej połowy XVI wieku. Na początku XVII wieku włodawska gmina żydowska była zależna od gminy w Brześciu. Położenie Włodawy na szlaku komunikacyjnym, jakim był Bug a także dogodne zaplecze gospodarcze powodowały, że istniała tu liczna gmina żydowska.

Zabudowa Włodawy rozciągnięta jest południkowo wzdłuż rzeki Bug. Miasto w środkowej części możemy podzielić na dwa sektory. Sektor wschodni części środkowej stanowi

obszerny, czworoboczny i zbliżony do kwadratu rynek, którego środek zajmuje tzw. "czworobok". Czworobok jest zespołem parterowych, sklepionych "kramnic" z XVIII wieku, zgrupowanych w jeden ciąg na rzucie kwadratu, z obszernym dziedzińcem wewnątrz i dwiema bramami wjazdowymi. Zabytek jest w skali kraju bardzo rzadko spotykanym rozwiązaniem urbanistyczno - architektonicznym. Zarówno dookoła samego rynku, jak też przy odchodzących od niego wąskich, bocznych uliczkach możemy spotkać wiele zabytkowych kamieniczek. Sektor zachodni części środkowej charakteryzuje się blokową zabudową wielorodzinną, a także usługowo-przemysłową. Na północ od rynku usytuowany jest najcenniejszy zabytek miasta - kompleks pauliński, złożony z kościoła, klasztoru i budynku dawnej kuchni klasztornej z XVIII wieku. Północna część miasta Włodawa to głównie zabudowa jednorodzinna. Przy wschodniej części rynku, na obniżeniu terenu, w latach 1840 - 1842 wzniesiona została cerkiew prawosławna o charakterze bizantyjsko – klasycystycznym. Na zachód od rynku, w niedużej odległości znajduje się kompleks synagogalny po byłej gminie żydowskiej, obecnie Muzeum Pojezierza Łęczyńsko – Włodawskiego.

1.**Zasięg terytorialny obszaru wsparcia**

Rys. Nr 1 . Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy, uchwalonego uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30.04.2004 r. Nr 78 poz. 1382) obejmujący teren całej Gminy Miejskiej Włodawa, z wyłączeniem przejścia granicznego, które wymaga odrębnego opracowania (oznaczonego kolorem czerwonym).

Kwalifikując teren całego miasta Włodawa, jako objęty programem uwzględniono różnorodne czynniki i kryteria, wynikające m. in. z „Wytycznych dla opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji na lata 2007-2013" RPO WL na lata 2007-2013.

Szczególnie ważnym czynnikiem jest tu zagadnienie porządkowania przestrzeni publicznej jak i terenów należących do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.

Analizując przestrzeń publiczną zlokalizowaną na obszarze zabytkowym (Strefa A- ścisłej ochrony konserwatorskiej) można zauważyć pilną potrzebę jej rewitalizacji. Jest to obszar formowania się i rozwoju miasta od XVI do połowy XIX w. o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej.

W związku z tym konieczne jest dostosowanie istniejącego układu komunikacyjnego, placów, terenów zielonych do obecnych przepisów, warunków i potrzeb. Szczególnie istotny jest tu zły stan techniczny dróg i mała ilość miejsc parkingowych. Ważnym elementem tej infrastruktury jest plac rynkowy z zabytkowym obiektem Czworoboku. I tu najważniejszym zadaniem jest przywrócenie jego dawnej funkcji – centrum życia w mieście. Niezbędne są działania w wielu dziedzinach (działania przestrzenne, gospodarcze i społeczne) zmierzające do rewitalizacji tego obszaru. Ponadto pilnej interwencji wymaga istniejąca substancja mieszkaniowa wraz z otoczeniem(tereny wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych). Niezbędnym działaniem jest także przywrócenie do stanu świetności zabytkowych obiektów sakralnych położonych w centrum miasta i licznie odwiedzanych przez turystów. Zachowanie istniejącej struktury przestrzennej, stanowi ogromną wartość ale i pewien rodzaj utrudnienia w realizacji zaplanowanych zadań. Jednakże zachowując zasadę bezwzględnego priorytetu wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych, wynikającą z zapisów Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego spodziewamy się osiągnąć pozytywne rezultaty estetyczne związane z realizacją inwestycji w strefa A- ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Na pozostałym obszarze miasta można zauważyć podobne problemy, jednakże ich rozwiązanie nie będzie napotykać tak wielu problemów, ponieważ istniejąca infrastruktura znajduje się w dużo lepszym stanie i uwzględnia większą część potrzeb współczesnych mieszkańców miasta. Tu potrzebne będą działania o mniejszej skali (m. in.remonty obejmujące np. termomodernizacje budynków mieszkalnych, remonty instalacji wewnętrznych i zagospodarowanie terenów przyległych do terenów mieszkaniowych). Jednakże działania te rozłożone będą na większym obszarze.

1.1 Wykaz kryteriów, wskaźników i ich wartości referencyjnych wymaganych dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji:

Wykaz kryteriów, wskaźników i ich wartości referencyjnych wymaganych dla wyznaczenia obszaru wsparcia w zakresie mieszkalnictwa:

Kryterium	**Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń**	**Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej**	**Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia**
Wskaźnik	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób	Udział długotrwale bezrobotnych wsród osób w wieku produkcyjnym
Definicja wskaźnika	Ilość przestępstw stwierdzonych ogółem	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Stosunek liczby osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy do liczby osób w wieku produkcyjnym
Źródło danych wyznaczenia średniej	Komendy Policji (rok 2006)	Urząd Statystyczny (rok 2006)	PowiatowyUrząd Pracy, Urząd Stanu Cywilnego Włodawa, (dane za rok 2006)
Polska	33,8	9,5	4,7
Lubelskie	26,4	6,9	5,5
Miasto Włodawa	28,9	6,8	6,55
Wartość dla obszarów objętych wsparciem	Wartość powyżej wartości referencyjnej	Wartość poniżej wartości referencyjnej	Wartość powyżej wartości referencyjnej

Wykaz innych kryteriów, wskaźników i ich wartości referencyjnych wymaganych dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji:

Kryterium	**Niekorzystne trendy demograficzne**
Wskaźnik	Dynamika spadku ludności
Definicja wskaźnika	Wielkość spadku liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów do ilości ludności ogółem (w%)
Źródło danych wyznaczenia średniej	GUS (rok 2006)
Miasta w województwie lubelskim	2,39
Miasto Włodawa	3,65
Wartość dla obszarów objętych wsparciem	Wartość powyżej wartości referencyjnej

2.Społeczeństwo
2.1 Struktura demograficzna i społeczna – trendy

a) Demografia

Liczba mieszkańców miasta Włodawy na dzień 23.10.2007r wynosi 14 109, co stanowi 34% ludności powiatu włodawskiego, 0,62% liczby ludności województwa lubelskiego i 0,035% liczby ludności Polski.

Aby przedstawić obraz społeczeństwa należy przeanalizować trendy na różnych płaszczyznach, np przyrost naturalny, struktura płci, struktura wiekowa, przyrost naturalny.

W latach 2001- 2007 liczba ludności we Włodawie kształtowała się następująco:

Rok	Stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem	W tym:		Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
		mężczyźni	kobiety				
2001	14 497	7 033	7 464	126	132	101	31
2002	14 575	7 061	7 514	133	114	120	-6
2003	14 576	7 068	7 508	144	124	118	6
2004	14 545	7 035	7 510	155	140	112	28
2005	14 387	6 932	7 455	163	132	100	32
2006	14 210	6 970	7 240	217	112	129	-17
stan na 23.X.2007	14 109	6 790	7 319	175	110	93	17

Źródło: Dane wg Ksiąg Urzędu Stanu Cywilnego we Włodawie

Niekorzystne zmiany są skutkiem niewielkiego przyrostu naturalnego i rosnącej migracji ludności z terenu miasta. Tabela powyżej obrazuje m.in. przyrost naturalny, i tak w analizowanym przedziale czasowym obserwujemy niewielki przyrost naturalny (w latach 2002 i 2006 pojawia się nawet przyrost ujemny). Wyjątek stanowią lata 2001, 2004 i 2005 kiedy to przyrost osiąga największe wartości.

Tempo odpływu ludności z terenu miasta jest wprawdzie niższe od tempa migracji z otaczających je gmin wiejskich (powiat włodawski –2,2%o) ale przewyższa już wskaźnik regionalny wynoszący dla woj. lubelskiego (-1,0%o). Odpływa głównie ludność młoda i najbardziej aktywna zawodowo.

W okresie 2001-2007 notuje się przewagę liczebną kobiet w porównaniu do ilości mężczyzn. Corocznie obserwujemy spadek liczby zarówno kobiet jak i mężczyzn.

Migracja opisuje różnicę między liczbą osób zameldowanych i wymeldowanych w ciągu jednego roku, co przedstawiają poniższe tabele

Zameldowania w mieście Włodawa w latach 1999-2007:

rok	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
ogółem	162	154	152	178	178	151	139	131	145
mężczyźni	72	67	64	81	84	67	59	60	73
kobiety	90	87	88	97	94	84	80	71	72

Źródło: GUS

Wymeldowania w mieście Włodawa w latach 1999-2007:

rok	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
ogółem	189	177	190	232	248	217	259	263	293
mężczyźni	92	83	91	119	111	113	125	115	157
kobiety	97	94	99	113	137	104	134	148	136

Źródło: GUS

Migracje w mieście Włodawa w latach 1999-2007:

rok	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
ogółem	-27	-23	-38	-54	-70	-66	-120	-132	-148
mężczyźni	-20	-16	-27	-38	-27	-46	-66	-55	-84
kobiety	-7	-7	-11	-16	-43	-20	-54	-77	-64

Źródło: GUS

Obserwując powyższe tabele można stwierdzić, że w latach 2001-2003 liczba zameldowań wzrastała , jednakże trend ten w latach następnych 2004-2007 powoli ulega odwróceniu i liczba zameldowań maleje.

Liczba wymeldowań w latach 2000-2007 rośnie , z wyjątkiem roku 2004, w którym notowany jest niewielki spadek liczby wymeldowań w porównaniu do lat poprzednich i lat następnych.

Potwierdzeniem tych niekorzystnych dla miasta tendencji jest saldo migracji, które z roku na rok przybiera coraz większe wartości ujemne.

Strukturę wiekową w roku 2007 przedstawia poniższa tabela:

Wiek w latach	**Liczba ogółem**	**Liczba mężczyzn**	**Liczba kobiet**
0-4	629	325	304
5-9	593	291	302
10-14	721	380	341
15-19	1269	627	642
20-24	1314	700	614
25-29	1086	593	493
30-34	936	500	436
35-39	788	396	392
40-44	830	404	426
45-49	952	437	515
50-54	1245	532	713
55-59	1213	549	664
60-64	640	291	349
65-69	453	182	217

70 i więcej	877	316	561
W sumie	13 546	6523	7023

Źródło: GUS

Analizując zapisy tabeli można stwierdzić, że liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, która niebawem wkroczy na rynek pracy (osoby w wieku 15-24) zapowiada korzystną tendencję wzrostową w porównaniu do liczby ludności w wieku 24-44. Obserwujemy także i niekorzystne trendy – stosunkowo duża liczba osób w wieku przedemerytalnym. Niekorzystną tendencję zapowiada także mała ilość dzieci w wieku 0-14 lat.

b) Poziom wykształcenia

Ważnym elementem świadczącym o kondycji społeczeństwa jest jego wykształcenie. Sprostanie wyzwaniom cywilizacyjnym wymaga stworzenia społeczeństwa nowoczesnego, o jak najwyższym poziomie wykształcenia, otwartego na propozycje nowych form działalności, aktywnego społecznie i gospodarczo.

Poziom wykształcenia mieszkańców miasta w 2002r. obrazuje poniższa tabela .

Ludność wg wieku, płci i wykształcenia w 2002r.:

Poziom wykształcenia	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Ogółem
wyższe	742	563	1305
policealne	586	175	761
Średnie razem	2206	1947	4153
Średnie ogólnokształcące	1058	410	1468
Średnie zawodowe	1148	1537	2685
Zasadnicze zawodowe	699	1223	1922
podstawowe	1706	1588	3294
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	250	180	430

Jak wynika z tabeli przeważająca część mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe i średnie. Niewielka jest liczba osób z wykształceniem wyższym w porównaniu do osób z wykształceniem średnim. Jednakże interesującym trendem jest przewaga kobiet z wykształceniem średnim, policealnym i wyższym. Natomiast większa jest liczba mężczyzn z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

c) Rynek pracy (liczba i struktura pracujących, poziom bezrobocia, źródła utrzymania, dochody gospodarstw domowych)

Liczbę i strukturę pracujących możemy przeanalizować w oparciu o poniższą

tabelę.

Liczba osób pracujących, podział ze względu na płeć:

	2001	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
ogółem	3131	3052	2844	2 909	2 941	2 919	2 862
mężczyźni	1523	1544	1423	1 467	1 471	1 411	1 280
kobiety	1608	1508	1421	1 442	1 470	1 508	1 582

Źródło: GUS

Analizując ogólną liczbę zatrudnienia mieszkańców Włodawy można powiedzieć, że w latach 2001 -2003 obserwujemy spadek liczby pracujących. Od 2004 roku następuje niewielki wzrost, tak by znów w 2007 r. powrócić do tendencji spadkowej. W latach 2002-2005 obserwujemy przeważającą liczbę zatrudnionych mężczyzn w stosunku do liczby zatrudnionych kobiet. Lata 2006 i 2007 przyniosły odwrócenie tej tendencji – wzrosła liczba zatrudnionych kobiet zarówno w stosunku do liczby zatrudnionych mężczyzn, jak i do ogólnej liczby zatrudnionych kobiet w latach poprzedzających. Lata 2006 i 2007 kiedy to zmniejszyła się liczba zatrudnionych mężczyzn - to czas zwiększonej emigracji zarobkowej.

Aby uzyskać pełen obraz sytuacji należy przeanalizować liczbę osób bezrobotnych, w oparciu o poniższą tabelę.

Liczba osób bezrobotnych:

	2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
ogółem	1 690	1 587	1 439	1 519	1 156
mężczyźni	820	788	678	746	550
kobiety	870	799	761	773	606

Badając rozkład liczby osób bezrobotnych w poszczególnych latach można stwierdzić, że w okresie od 2003 do 2007 roku obserwujemy tendencję spadkową, z wyjątkiem roku 2006. Spadek liczby zatrudnionych osób, spadek liczby bezrobotnych przy jednoczesnym spadku ilości mieszkańców miasta potwierdza tendencję do emigracji zarobkowej.

Dochody gospodarstw domowych możemy zaobserwować w poniższej tabeli.

Dochody gospodarstw domowych w 2002r:

Rodzaj źródła utrzymania	**Ogółem[gospodarstwa domowe]**
praca najemna	
poza rolnictwem w sektorze publicznym	1 366
poza rolnictwem w sektorze prywatnym	595

w rolnictwie w sektorze prywatnym	20
praca na rachunek własny	
poza rolnictwem	269
w swoim gospodarstwie rolnym	26
w rolnictwie poza swoim gospodarstwem rolnym	4
niezarobkowe	
emerytura pracownicza, kombatancka i pochodne	935
emerytura rolna	64
renta z tytułu niezdolności do pracy	682
renta socjalna	38
renta rodzinna	170
zasiłek dla bezrobotnych	157
zasiłek pomocy społecznej	63
inne niezarobkowe źródło	158

Dość niski poziom wynagrodzeń w powiecie włodawskim obrazują poniższe tabele. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w latach 2006 – 2007 w powiecie włodawskim:

Rok 2007		
Rok	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w %	Ogółem w zł
2006	74,3	1960,40
2007	74,7	2142,24

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w roku 2007 w porównaniu z innymi powiatami województwa lubelskiego:

Rok 2007		
Powiat	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (w%)	Ogółem zł
włodawski	74,7	2142,24
bialski	71,3	2042,47
chełmski	76,2	2182,50
łęczyński	127,6	3655,76
parczewski	76,6	2195,87

2.2 Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.

Niski poziom dochodów, wysokie bezrobocie oraz wysoki poziom przestępczości powodują, że wśród mieszkańców Włodawy obserwujemy dużą ilość grup potrzebujących wsparcia. Aby zaobserwować skalę problemu należy przeanalizować powody przyznania pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Włodawie.

Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2001-2004:

Powody trudnej sytuacji życiowej		2001	2002	2003	2004
Ubóstwo	**Liczba rodzin**	**425**	**516**	**432**	**438**
	Liczba osób w rodzinach	**1717**	**1806**	**1550**	**1533**
Sieroctwo	Liczba rodzin	-	1	1	-
	Liczba osób w rodzinach	-	1	1	-
Bezdomność	Liczba rodzin	2	4	6	6
	Liczba osób w rodzinach	2	4	6	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	Liczba rodzin	42	35	43	18
	Liczba osób w rodzinach	169	142	206	73
Bezrobocie	**Liczba rodzin**	**380**	**399**	**420**	**252**
	Liczba osób w rodzinach	**1535**	**1607**	**1562**	**1018**
Niepełnosprawność	Liczba rodzin	172	198	275	88
	Liczba osób w rodzinach	602	615	844	308
Długotrwała choroba	Liczba rodzin	135	154	176	79
	Liczba osób w rodzinach	459	524	562	252
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Liczba rodzin	73	90	108	78
	Liczba osób w rodzinach	255	297	514	273
Alkoholizm	Liczba rodzin	120	105	105	60
	Liczba osób w rodzinach	490	422	422	242
Trudności w przystosowaniu do życia	**Liczba rodzin**	**10**	**13**	**12**	**5**
	Liczba osób w rodzinach	**40**	**41**	**22**	**16**

Jak wynika z przedstawionej analizy pomoc społeczna przyznawana jest głównie z powodu ubóstwa i bezrobocia. W mniejszym stopniu z powodu niepełnosprawności, alkoholizmu oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

2.3 Identyfikacja problemów - społeczeństwo

- spadek liczby mieszkańców;
- wysokie bezrobocie;
- spadek liczby zatrudnionych osób;
- rosnąca liczba osób w wieku przedemerytalnym;
- niekorzystne saldo migracji.

3 .Gospodarka

3.1 Główni pracodawcy,struktura podstawowych branż gospodarki, ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach

Główni pracodawcy na terenie miasta Włodawa , działający w obszarze usług i przemysłu to m.in.:

- sektor prywatny,
  - **GRAMAR**- **Sp. z o.o.** działa w przemyśle mięsnym – zatrudnia ok. 200;
  - **SLAWEX s.c.**- swoją działalność opiera na przemyśle spożywczym i handlu i zatrudniają ok. 100 osób;
  - **Firma Handlowo Usługowa HANDBUD** prowadząca działalność w sektorze budownictwa i handlu - zatrudniająca ok. 60 osób;
- zakłady komunalne:
  - **ZAKŁAD DRZEWNY Sp. z o.o.** reprezentujący przemysł drzewny, zatrudniający ok. 30 osób;
  - **Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o.** świadczące usługi komunalne zatrudnionych jest ok. 120 osób;
- inne:
  - **Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej „Wschód”** reprezentujący usługi przewozu osób, zatrudniający ok. 80 osób;
  - **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej** zatrudniający ok. 250 osób.

Ponadto w mieście działa wielu małych przedsiębiorców zajmujących się handlem i usługami. Analizy danych dotyczących struktury zatrudnienia można dokonać na podstawie poniższych tabel.

Liczba osób pracujących, podział ze względu na sektor zatrudnienia:

	2001	2002	2003
Sektor publiczny			
ogółem	2 305	2 128	2 110
mężczyźni	1 030	957	966
kobiety	1 275	1 171	1 144
Sektor prywatny			
ogółem	826	924	734
mężczyźni	493	587	457
kobiety	333	337	277

Liczba osób pracujących, podział ze względu na sektor zatrudnienia:

	2001	2002	2003
ogółem	3 131	3 052	2 844
mężczyźni	1 523	1 544	1 423
kobiety	1 608	1 508	1 421

Sektor rolniczy			
ogółem	2	1	4
mężczyźni	2	1	2
kobiety	0	0	2
Sektor przemysłowy			
ogółem	714	777	644
mężczyźni	585	632	531
kobiety	129	145	113
Sektor usługowy -razem			
ogółem	2 415	2 274	2 196
mężczyźni	936	911	890
kobiety	1 479	1 363	1 306

Źródło: GUS

Analizując zawarte w tabelach dane można stwierdzić, że miasto Włodawa zatrudnienie opiera głównie na sektorze publicznym. W latach 2001-2003 widać malejącą liczbę zatrudnionych tam osób, ale ma to związek ze spadkiem ogólnej liczby zatrudnionych. We Włodawie mamy do czynienia także z bardzo niewielkim zatrudnieniem w rolnictwie.

Obserwując zatrudnienie w poszczególnych sektorach można powiedzieć, że w latach 2001-2003 następuje spadek zatrudnienia w sektorze usługowym. W sektorze przemysłowym jest to tendencja zmienna (w 2002roku obserwujemy wzrost) .

Analogicznie zatrudnienie w sektorze prywatnym w 2002 roku charakteryzuje się wzrostem zatrudnienia. Jednakże w roku 2003 zarówno w sektorze usługowym, jak i przemysłowym obserwujemy znaczący spadek liczby zatrudnionych.

w latach 2001-2003 widać malejącą liczbę zatrudnionych osób.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD:

2003	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**
Sekcja A				
15	13	12	15	14
Sekcja B				
3	2	3	4	4
Sekcja D				
88	80	75	81	81
Sekcja E				
1	1	1	1	1
Sekcja F				
127	121	121	123	131
Sekcja G				
480	441	423	422	412
Sekcja H				
52	56	55	58	56
Sekcja I				
61	57	52	55	52
Sekcja J				
38	39	38	40	40
Sekcja K				
196	202	190	193	195
Sekcja L				
15	15	15	15	15
Sekcja M				
54	51	48	47	48
Sekcja N				
90	94	94	90	89
Sekcja O				
91	92	97	104	110

Największą liczbę podmiotów (412) obserwujemy w sekcji G(handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych oraz motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego). Nieco mniej podmiotów (195)występuje w sekcji K(obsługa nieruchomości i wynajem maszyn). Dalej w sekcji F(budownictwo) mamy 131 podmiotów, a w sekcji O(pozostała działalność usługowa) 110 podmiotów. W kolejności jest sekcja A(rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo)-14 podmiotów i sekcja B(rybactwo)-4 podmioty . Najmniejszą liczbę podmiotów obserwujemy w sekcji E(wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę) - tylko 1 podmiot.

3.2 Identyfikacja problemów – gospodarka

- niewystarczająco rozwinięte elementy gospodarki poza przemysłem spożywczym i usługami handlu;
- brak inwestorów zewnętrznych przy małym potencjale firm lokalnych.

4.Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne

4.1 Uwarunkowania ochrony środowiska

Miasto Włodawa położone jest w terenie o specyficznych walorach przyrodniczo - krajobrazowych, które wraz z innymi terenami nadbużańskimi mogą pretendować do listy unikatowych obszarów w skali całego kraju. Należy do nich kilka subregionów Polesia Lubelskiego:

Dolina Bugu – Bug jest jedną z nielicznych rzek Europy, która w całym swym biegu zachowała nie tylko meandrujące koryto, ale również nieznacznie przekształconą dolinę. Zachodzące spontaniczne procesy rzeczne są nadal głównym czynnikiem kształtującym i różnicującym siedliska w obrębie łożyska rzeki oraz niektórych krawędzi jej doliny. Wymienione uwarunkowania sprawiły, że Bug został obok Wisły zaliczony do kategorii paneuropejskich korytarzy ekologicznych.

Pojezierze Łęczyńsko – Włodawskie. Jest to obszar wybitnie płaski i równinny o średniej wysokości od 165 do 180 m npm., powstały w wyniku zachodzących procesów krasowych w podłożu kredowym,. Współczesna rzeźba to wynik procesów erozyjnych i akumulacyjnych. W wyniku ich działania na tym terenie powstało wiele jezior. Specyficznym elementem tego terenu są również wydmy, występują głównie w okolicach wideł Bugu i Włodawki.

Garb Włodawski obejmujący obszar miasta i gminy Włodawa na północ od doliny Włodawki. Dominującymi elementami morfologicznymi na tym obszarze jest równina wodnolodowcowa, oraz wysoczyzna morenowa.

Wstępujące wokół Włodawy liczne jeziora i starorzecza są cennym uzupełnieniem wód powierzchniowych. Jezioro Białe Włodawskie jest jednym z największych i najgłębszych jezior położonych we wschodniej części Równiny Łęczyńsko – Włodawskiej. Cechuje się dużą stabilnością warunków ekologicznych.

NATURA 2000

Najbliżej położonym obszarem Natury 2000 jest **Dolina Środkowego Bugu PLB 060003** – granica przebiega w kierunku wschodnim i przylega do terenów zabudowanych miasta.

Obszar ten obejmuje długi odcinek doliny Bugu od miejscowości Gołębie do Terespola. Ta jedna z większych polskich rzek ma swoje źródła w Gołogórach na Podolu na Ukrainie. Początkowo płynie z kierunku południowo wschodniego. Od wsi Gołębie zmienia kierunek i aż do Terespola płynie na północ. Na tym odcinku jest rzeką graniczną, początkowo z Ukrainą, dalej z Białorusią. Ostoja ma wydłużony kształt, jej zachodnią granicę stanowi droga biegnąca wzdłuż granicy państwowej tzw. nadbużanka, wschodnią zaś - rzeka Bug. Bug przepływa przez różne krainy geograficzne. Dolina górnego Bugu rozcina Wyżynę Wołyńską, na odcinku środkowym rzeka wpływa na płaską i znacznie zabagnioną równinę Polesia. Tutaj rzeka płynie naturalnym korytem, szerokimi zakolami, a dolina jest płaska i słabo rysuje się w rzeźbie terenu. Na tym fragmencie koryto rzeki ma mały spadek, liczne są meandry i różnowiekowe odcięte starorzecza, w różnym stopniu zarastające roślinnością. Miejscami rzeka zbliża się do zachodniej krawędzi doliny (odcinek Strzyżów- Matcze, okolice Świerży, Włodawy), w innych przerzuca się na brzeg wschodni. W stromych, osiągających nierzadko wysokość do 10 metrów, widoczne są pokłady lessu. W swoim środkowym biegu Bug przyjmuje

zaledwie kilka lewobrzeżnych dopływów, największe to Huczwa, Wełnianka, Uherka i Włodawka. Siedliska w dolinie są w różnym stopniu wilgotne. Można tu zobaczyć zarówno suche zbiorowiska roślin muraw, które są wykorzystywanych jako pastwiska, jak i różne postaci zbiorowisk łąkowych oraz torfowiska i rozległe turzycowiska. Brzegi naturalnego koryta Bugu porasta stary las łęgowy głównie wierzby i topole. Lecz w niektórych miejscach pola uprawne sięgają do samej rzeki. W dolinie stwierdzono lęgi bąka, bączka, bocianów: białego i czarnego, trzmielojada, gadożera, błotniaków stawowego i łąkowego, kropiatki, zielonki, dubelta, rybitw: rzecznej, białowąsej i czarnej, zimorodka, podróżniczka, jarzębatki, gąsiorka i ortolana. W lasach zaobserwowano poza dzięciołem białoszyim, także lęgi dzięciołów zielonosiwego, czarnego i średniego. Strome, lessowe brzegi doliny stanowią bardzo dobre miejsce do gniazdowanie brzegówki. W ostatnich latach liczba ich gniazd przewyższa 2200. Dolina Środkowego Bugu jest więc jednym z najważniejszych w Polsce miejsc lęgowych tego gatunku. Ponadto 10 spośród stwierdzonych tu gatunków ptaków zostało umieszczonych na liście zagrożonych ptaków w polskiej czerwonej księdze zwierząt.

W kierunku południowym, w odległości ok. 5,5 km od Włodawy, znajduje się Sobiborski Park Krajobrazowy natomiast w kierunku południowo – zachodnim, w odległości ok. 21 km od Włodawy zlokalizowany jest Poleski Park Narodowy.

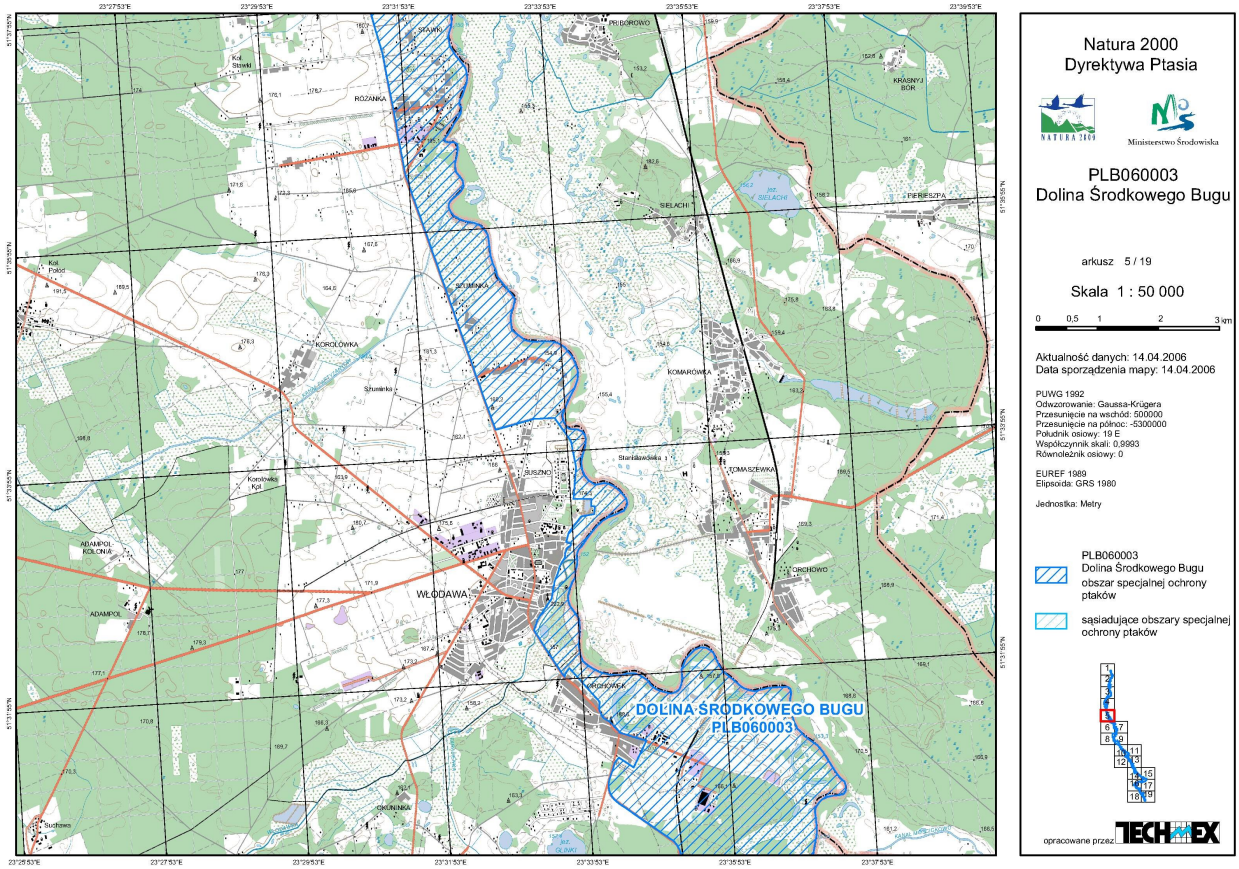

Rys. Nr 2 Zasięg obszaru NATURA 2000 - Dolina Środkowego Bugu PLB 060003

Uwarunkowania wynikające z zapisów Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy, uchwalonego uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30.04.2004 r. Nr 78 poz. 1382):

Na terenie miasta Włodawy występują następujące obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

1. Poleski Obszar Chronionego Krajobrazu (część o powierzchni 1091 ha),w stosunku do którego mają zastosowanie przepisy zawarte w uchwale Nr XVIII/ 89/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Chełmie z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie ustanowienia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa chełmskiego (Dz. Urz. WRN z 1983 r. Nr 4 poz. 24, Dz. Urz. Woj. Chełmskiego z 1985 r. Nr 3 poz. 62, z 1995 r. Nr 2 poz. 9 i z 1998 r. Nr 10 poz. 88)
   Projektowane zamierzenia w obrębie tego obszaru winny być zgodne z § 4 i 5 Rozporządzenia nr 53 Wojewody Chełmskiego z dnia 26 czerwca 1998 r. w sprawie Poleskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Chełmskiego Nr 17 poz. 89) oraz Rozporządzeniem nr 33 Wojewody Lubelskiego z dnia 10 czerwca 2003 r. w sprawie Sobiborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego Nr 86 z dnia 17 czerwca 2003 r., poz. 2260).

1) Wprowadza się ogólne zasady zagospodarowania Obszaru:

   a) realizacja nowych inwestycji lub modernizacja istniejących nie może kolidować z nadrzędną funkcją Obszaru i obniżać jego wartości przyrodniczych i krajobrazowych. W przypadku istniejących uciążliwych budowli lub urządzeń należy podejmować prace zmierzające do zmniejszenia ujemnego oddziaływania tych obiektów na środowisko przyrodnicze,

   b) na terenie Obszaru mogą być lokalizowane obiekty o charakterze turystyczno - wypoczynkowym w miejscach wyznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego, o ile nie kolidują z zasadniczą funkcją ekologiczną Obszaru i nie prowadzą do przekroczenia odpowiednich wskaźników chłonności turystycznej,

   c) szczególną opieką należy otoczyć obiekty zabytkowe kultury materialnej oraz miejsca pamięci narodowej,

   d) popierać formy regionalne budownictwa oraz tworzyć warunki do ich rozwoju, zmierzające do wyeksponowania naturalnych walorów krajobrazu,

   e) obiekty przyrodnicze o najwyższych walorach przyrodniczo- naukowych winny być obejmowane różnymi formami ochrony przyrody i w miarę możliwości udostępniane dla celów turystyczno - poznawczych,

   f) integralną częścią Obszaru jest otulina Sobiborskiego Parku Krajobrazo wego.

2) Wprowadza się zakazy:

   a) lokalizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska, które uzyskały negatywną ocenę oddziaływania na środowisko,

   b) lokalizacji nowych lub rozbudowy istniejących obiektów istotnie zmniejszających walory przyrodnicze i krajobrazowe,

   c) wydobywania skał i surowców mineralnych za wyjątkiem lokalizacji kopalni piasku, gliny, żwiru i torfu uwzględnionych w planach zagospodarowania przestrzennego,

   d) prowadzenia trwałych odwodnień terenu powodujących degradację gleby

lub szaty roślinnej oraz odwodnienia nie użytkowanych gospodarczo bagien i torfowisk, zwłaszcza śródleśnych i śródpolnych,

e) dokonywania zmian koryt rzecznych za wyjątkiem działań związanych z renaturalizacją stosunków wodnych,

f) wysypywania, zakopywania odpadów lub innych nieczystości w miejscach nie przeznaczonych do tego w planach zagospodarowania przestrzennego oraz wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wody i gleby.

2. Pomniki przyrody:

- nisza źródłowa o pow. 4 ary - nr ewidencyjny 103,
- nisza źródłowa o pow. 5 arów - nr ewidencyjny 104.

W stosunku do w/w obiektów wprowadza się następujące zakazy:

a) zanieczyszczania pomnika przyrody,
b) poboru wody dla celów innych niż gospodarskich,
c) wykonywania wszelkich prac ziemnych i melioracyjnych,
d) wznoszenia i rozbudowy obiektów budowlanych,
e) składowania odpadów,
f) pozyskiwania kopalin,
g) kąpieli, plażowania i biwakowania.

3. Ze względu na położenie miasta Włodawy nad rzeką Bug, dolina tej rzeki została zakwalifikowana do korytarzy ekologicznych o randze europejskiej (Paneuropejska Strategia Różnorodności Biologicznej i Krajobrazowej - MOŚZNiL, Warszawa 1998).

W związku z tym planuje się utworzyć Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu będący naturalnym połączeniem pomiędzy Poleskim Obszarem Chronionego Krajobrazu na południu, a parkiem krajobrazowym „Podlaski Przełom Bugu" na północy.

Zarówno istniejący, jak i projektowany Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie tych terenów powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych.

Użytkowanie tych terenów powinno odbywać się na zasadach racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych polegających na:

a) utrzymaniu procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
b) zachowaniu różnorodności gatunkowej,
c) zapewnieniu ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów,
d) kształtowaniu właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Ochrona Bugu przed powodziami opiera się w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2002) niemal wyłącznie w oparciu o retencję dolinową i utrzymanie rzeki w niezakłóconym rytmie przepływu. Wymóg bezpieczeństwa ekologicznego realizować należy poprzez zakaz wyznaczania nowych terenów pod zabudowę na obszarach zalewowych pozostających w zasięgu wody stuletniej i nie chronionych przed powodzią.

4. W miejscach, w których występuje starodrzew, nie należy dokonywać istotnych

zmian, dotyczy to w szczególności pozostałości po parkach dworskich, terenów przykościelnych, cmentarnych i grodzisk.

5. Obiekty wysokościowe (maszty radiowe i telekomunikacyjne) lokalizować jedynie w miejscach odpowiednich nie tylko pod kątem technicznym, lecz także spełniających wymogi szczególnej ochrony krajobrazu - dotyczy to w szczególności terenów nadbużańskich (ochrona doliny Bugu), jak i podmiejskich - ochrona panoramy Włodawy.

6. W dolinach rzek Włodawki i Bugu:

   a) nie wyznaczać terenów do zalesień,
   b) nie wprowadzać zabudowy,
   c) w celu ochrony przeciwpowodziowej przyległych do rzeki Włodawki i rzeki Bug obszarów, dopuszcza się realizację budowli w celu zapewnienia regulowania odpływu wody w rzekach i zwiększenia retencji korytowej.

7. Wyznaczone w planie obszary udokumentowanych złóż surowców mineralnych podlegają ochronie przed zagospodarowaniem, które w przyszłości mogłyby uniemożliwić ewentualne podjęcie eksploatacji.

   We Włodawie zostały rozpoznane obszary złoża piasku Włodawa I i Włodawa II. Są to osady wodnolodowcowe zlodowacenia środkowopolskiego. Stanowią je piaski drobnoziarniste do średnioziarnistych, niekiedy pylaste barwy szarożółtej.

   Istotne są generalne zasady eksploatacji złóż, które powinny zapobiegać trwałej degradacji środowiska przyrodniczego:

   a) zakaz nadpoziomowego składowania nadkładu,
   b) zakaz składowania przed rekultywacją i zalesieniem, odpadów,
   c) obowiązek zachowania filara ochronnego od lasu o szerokości 50 m,
   d) nakaz uformowania w ramach rekultywacji, powierzchni poeksploatacyjnej w nawiązaniu do ukształtowania terenu.

8. Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229), w strefach ochronnych Stacji Hydrologiczno - Meteorologicznej i Skażeń zlokalizowanej przy ul. Korolowskiej 77 zakazuje się:

   a) w odległości 30 m od urządzeń pomiarowych - wznoszenia wszelkich obiektów budowlanych, sadzenia drzew lub krzewów oraz sztucznego zraszania upraw,

   b) w odległości od 30 do 500 m od urządzeń pomiarowych - wznoszenia zwartej zabudowy piętrowej oraz sadzenia drzew w zwartych zespołach.

4.2 Własność gruntów

Zestawienie obrazujące własność gruntów na terenie miasta Włodawa wg władających:

Właściciel	**Powierzchnia [ha]**	**Powierzchnia względem całej powierzchni [%]**
Skarb Państwa	427	23,8
Gmina Miejska Włodawa (ze związkiem międzygminnym)	304	16,9
Osoby fizyczne	707	39,3
Spółdzielnie	13	0,7
Kościoły i związki wyznaniowe	9	0,5
Wspólnoty gruntowe	162	9,0
Powiat	30	1,7
Województwo	7	0,4
Spółki prawa handlowego	83	4,6
Partie polityczne i stowarzyszenia	3	0,2
Pozostałe	53	2,9
Ogółem	**1798**	**100**

Źródło : informacja z rejestru gruntów

Analizując tabelę można stwierdzić, że największa powierzchnią w mieście dysponują osoby fizyczne, Skarb Państwa i Gmina Miejska Włodawa. W dalszej kolejności są to wspólnoty gruntowe i spółki prawa handlowego. Partie polityczne i stowarzyszenia dysponują najmniejszym zasobem gruntów spośród właścicieli przedstawionych w tabeli.

4.3 Granice stref ochrony konserwatorskiej

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy, uchwalonym uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30.04.2004 r. Nr 78 poz. 1382) centrum Włodawy podzielone jest na niżej wymienione strefy ochrony konserwatorskiej:

1) **Strefa A - ścisłej ochrony konserwatorskiej:**
- obejmuje obszar formowania się i rozwoju miasta od XVI do połowy XIX w. o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej.
Przy wszelkich pracach ziemnych oraz przy realizacji uzbrojenia inżynieryjnego terenu obowiązuje prowadzenie nadzoru archeologicznego.

a) Na terenie strefy A obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych wg następujących zasad:

- utrzymanie historycznej siatki ulic w istniejących liniach rozgraniczających, do których należy dostosować organizację obsługi komunikacyjnej w zespole staromiejskim;
- utrzymanie i uczytelnienie historycznych ciągów pieszych łączących rynek z synagogą i cerkwią;
- w zagospodarowaniu terenu należy uwzględnić położenie drugiego rynku w dzielnicy żydowskiej;
- utrzymanie historycznych linii zabudowy w pierzejach ulic o charakterze mieszkalnym i mieszkalno-usługowym, uczytelnienie tych linii przez stosowanie zieleni, małej architektury, ogrodzeń w blokach zdegradowanych o zabudowie wielorodzinnej lub cofniętej w stosunku do linii historycznej;
- rewaloryzacja zabudowy ujętej w spisie zabytków, dla której Wojewódzki Konserwator Zabytków każdorazowo określa indywidualne wytyczne konserwatorskie;
- uzupełnienie zabudowy w pierzejach ulic i placów w sposób ustalający podziały parcelacyjne z podkreśleniem charakterystycznych dla Włodawy cech ukształtowania wnętrza bloku;
- w rejonach o zatartych i nieudokumentowanych podziałach parcelacyjnych (rejon miasta żydowskiego) należy stosować zabudowę pierzejową o szerokości segmentu zbliżonej do 6, 14 i 19 m i gabarytach 2-3 kondygnacji, zagospodarowanie wnętrza bloku nawiązujące do tradycji miasta Włodawy;
- nowa zabudowa powinna nawiązywać do tradycyjnych form zabudowy istniejącej, która charakteryzuje się:
    - kierunkiem poziomym podziałów architektonicznych,
    - wejście lub zakończenie budynku oznaczone ryzalitem zwieńczonym attyką lub trójkątem, a także wystawką umożliwiającą wykorzystanie poddasza,
    - dach dwuspadowy - naczółkowy o pochyleniu 30-45°,ażurowe balustrady balkonów,
    - należy zachować tradycyjne proporcje otworów do muru i

tradycyjny podział stolarki,
- zespół Starego Miasta powinien pełnić w dalszym ciągu funkcję mieszkalno - usługową, realizowaną w formach tradycyjnych dla utrzymania właściwej skali i charakteru ulic i placów,
- należy utrzymać i uzupełnić zieleń w rejonie cerkwi i klasztoru, podkreślić szpalerami drzew o wąskich koronach tradycyjne trakty, utrzymać teren ogrodów przyklasztornych wolny od zabudowy;
- szczególnej ochronie podlega konfiguracja terenu przede wszystkim w strefach przyskarpowych.

b) Obowiązuje bezwzględny zakaz zabudowy w rejonach wąwozów i u podnóża skarp. Wymagają one zabezpieczenia przed osuwaniem odpowiednią zielenią niską.

c) Na terenie strefy A obowiązuje zakaz realizacji obiektów wielkogabarytowych w rzucie i wysokości, terenochłonnych, obiektów o funkcjach uciążliwych, oraz pawilonów usługowo - handlowych.

2) **Strefa B - ochrony konserwatorskiej:**
- obejmuje obszary północnej (B_1) i południowo - zachodniej części miasta historycznego (B_2). Inwestowanie na terenie strefy B wymaga uzgodnienia z WKZ.

a) Na terenie strefy B_1 obowiązuje:
- utrzymanie i uporządkowanie przebiegu ulicy Wiejskiej;
- utrzymanie zabudowy jednorodzinnej na istniejących podziałach parcelacyjnych z zachowaniem istniejącej linii zabudowy i istniejących gabarytach przy ul. Wiejskiej;
- nowe obiekty powinny nawiązywać formą do form tradycyjnych;
- na terenie zainwestowanym między ulicą Wiejską i Szkolną obowiązuje zakaz realizacji obiektów wielkogabarytowych z ograniczeniem wysokości do trzech kondygnacji z dachem spadowym;
- obowiązuje ochrona konfiguracji terenu. Zakaz zabudowy w rejonach przyskarpowych i u podnóża skarp oraz zabezpieczenie ich krawędzi przed osuwaniem.

b) Strefa B_2 obejmuje:
obszar południowo - zachodniej części miasta historycznego, kompozycję promienistych układów ulic: Czerwonego Krzyża, Wyrykowskiej, Furmańskiej i dróg wylotowych, obecnie ulic: Korolowska, Wyrykowska i Suchawska oraz ograniczony ulicami: Jasną, Nadrzeczną i brzegiem rzeki Włodawka. Na terenie strefy B_2 obowiązuje:
- utrzymanie przebiegu ulic: Jasna - dawna Folwarczna, Kopernika - dawna Stodolna, Konopnickiej, Okunińskiej i Nadrzecznej;
- zachowanie kierunku podziałów własnościowych;
- wysokość zabudowy 1 - 2 kondygnacji;
- formy nowej zabudowy powinny nawiązywać do form tradycyjnych, wymagany dach spadowy;

3) **Strefa W - tereny obserwacji archeologicznych położone wewnątrz stref A i B:**

a) „Góra Zamkowa" - czytelne wzniesienie położone między ulicą Podzamcze i Klasztorną - rejon prawdopodobnej lokalizacji zamku,
b) wzniesienie między ulicą Krzywą i Wiejską - teren dawnego cmentarza żydowskiego,
c) plac rynkowy.

Ustala się obowiązek przeprowadzenia przedinwestycyjnych badań archeologicznych wraz z wykonaniem dokumentacji.

4) **Strefa EK - ochrony krajobrazu i ekspozycji zespołu zabytkowego.**

Położenie Włodawy i jej ukształtowanie jest integralnie związane z doliną rzeki Bug od wschodu i doliną rzeki Włodawki od strony południowej. Rozwój miasta, a głównie budownictwa wielorodzinnego przesłonił panoramę zespołu staromiejskiego od północy i zachodu.
Zespół zabytkowy jest szczególnie wyeksponowany poprzez dolinę z najazdu od Orchówka (stacja kolejowa) oraz z kierunku Chełma z ulicy Chełmskiej i Suchawskiej.

a) Na terenie strefy EK obowiązuje:

- zakaz inwestycji kubaturowych;
- rekultywacja terenu z wprowadzeniem małych zbiorników wodnych;
- utrzymanie zieleni miejskiej rekreacyjnej lub użytkowej.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy poniżej opisano obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego:

- W odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych. Zasady kształtowania przestrzennego i prowadzenia wszelkich inwestycji winny być podporządkowane wnioskom i decyzjom konserwatorskim. Dotyczy to również zmiany sposobu zagospodarowania terenu, zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz wtórnych podziałów historycznych założeń.
- Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach i w obszarze objętym ochroną konserwatorską wymaga uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.

Rejestr zabytków obejmuje obiekty:

1) Układ urbanistyczny miasta Włodawy; czas powstania XVI w.
   - nr rejestru zabytków - A/584

2) Bożnica „duża", bożnica „mała", dom pokahalny; czas powstania 1764 r., 2 poł. XIX w., ul. Czerwonego Krzyża 5
   - nr rejestru zabytków - A/169

3) Zespół popauliński, ul. Kościelna 1:
   - kościół rzymskokatolicki p.w. św. Ludwika wraz z wyposażeniem w zabytki ruchome, murowany klasztor, dom popauliński; czas powstania XVIII w.- nr rejestru zabytków - A/168

4) Cerkiew prawosławna p.w. Narodzenia NMP, wraz z wyposażeniem

wnętrza; czas powstania 1893 - 1895, ul. Kościelna 11
- nr rejestru zabytków - CH A/132/38

5) Plebania prawosławna; czas powstania poł. XIX w., ul. Kościelna 11
- nr rejestru zabytków - CH A/173/38

6) Zespół dawnych kramów tzw. „Czworobok", czas powstania 1 poł. XVIII w., Rynek - nr rejestru zabytków - A/636

7) Cmentarz rzymskokatolicki; czas powstania k. XVIII w.
- nr rejestru zabytków - CH A/149/55

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy poniżej opisano obiekty architektury i budownictwa objęte ewidencją dóbr kultury Miasta Włodawy :

- podlegają pośredniej ochronie konserwatorskiej. Dopuszcza się zmiany adaptacyjne obiektów po uprzednim uzgodnieniu Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Chełmie.

Ewidencja zabytków obejmuje obiekty:

1) ul. Jasna 5 -budynek mieszkalny drewniany z ok.1920 r., dz. nr 1702
2) ul. Korolowska 11-budynek mieszkalny murowany z ok. 1920 - 1927, dz. nr 1159 i 1160
3) ul. Kościelna 1 -dawny magistrat murowany z II poł.XIX w. obecnie budynek mieszkalny, dz. nr 993
4) ul. Kościelna 2 -budynek mieszkalno - usługowy murowany, z k. XIX w., dz. nr 979
5) ul. Kościelna 6 -budynek biurowy murowany z XIX/XXw., dz. nr 981/3
6) ul. Kościelna 10 -budynek mieszkalno - usługowy murowany, z k. XIX w., dz. nr 983/3
7) ul. Kościelna 18 -budynek mieszkalno - usługowy murowany, z 1897 r., nadbudowa piętra 1907r., rozbudowa w latach 50 XX w., dz. nr991
8) ul. Kraszewskiego 5 -budynek mieszkalny drewniany z ok. 1930 r., dz. nr 1625 i 1626
9) ul. Kraszewskiego 9 - młyn murowany na dz. nr 1629
10) ul. Kraszewskiego 30 -budynek mieszkalny drewniany z ok.1930 r., dz. nr 1610
11) ul. 11-go Listopada 9- budynek mieszkalny drewniany z pocz. XX w., dz. nr 961
12) ul. Lubelska 35 -cmentarz żołnierzy WP z 1939 r. dz. nr 659
13) ul. Mickiewicza -budynek mieszkalny szach. z ok. 1925r., dz. nr 387
14) ul. Mostowa -kapliczka św. Antoniego Padewskiego murowana, sprzed 1841 r., dz. nr 387
15) ul. Mostowa 1- budynek mieszkalny murowany z l.30 XX w., dz. nr 878

16) ul. Mostowa 10 -budynek mieszkalny drewniany dz. nr 997

17) ul. Mostowa 16 -dawny młyn - ruina, murowany dz. nr 10/15/4

18) ul. Nadstawna 6 -budynek mieszkalny drewniany,lata 1925 - 1926, dz. nr 1133

19) ul. Niecała 3-budynek mieszkalny murowany,z 1924 r. dz. nr 983/1

20) ul. Okunińska- kapliczka murowana, pocz. XX w.dz. nr 1735

21) Al. Józefa Piłsudskiego 2 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z XVIII w., przebudowany XIX/XX w., dz. nr 975/8

22) Al. Józefa Piłsudskiego 14 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z 1905 r., remontowany w latach 50 XX w., dz. nr 860/1

23) Al. Józefa Piłsudskiego 16 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z 1 dek. XX w.,dz. nr 859

24) Al. Józefa Piłsudskiego 22 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z k. XIX w., dz. nr 856

25) Al. Józefa Piłsudskiego 31 - budynek murowany z lat 30 XX w., adaptacja 1955-1956, obecnie bank dz. nr 623

26) Al. Józefa Piłsudskiego 33, 35, 37 - budynek mieszkalny murowany z XIX - XX w., dz. nr 584, 587, 588

27) Al. Józefa Piłsudskiego 39 - budynek mieszkalny murowany z XIX - XXw., dz. nr 1964

28) Al. Józefa Piłsudskiego 32 -cmentarz parafialny dz. nr 658

29) Al. Józefa Piłsudskiego 32 -kaplica cmentarna murowana z 3 ćw. XIX w., dz. nr 658

30) Al. Józefa Piłsudskiego 32 - kaplica grobowa murowana, z 1830 r. Katarzyny z Osypowiczów Seredynowej,obecnie składzik, dz. nr 658

31) Al. Józefa Piłsudskiego 64 - budynek szpitalny murowany,z ok. 1935 r., dz. nr 2652

32) ul. Podzamcze 2-dawna karczma drewniana z pocz. XX w., obecnie budynek mieszkalny, dz. nr 951

33) ul. Podzamcze 5a -budynek mieszkalny murowany z ok. 1900 r., dz. nr 842

34) ul. Podzamcze 14 -budynek mieszkalno - usługowy murowany z 1905 r., remontowany w latach 50 XX w. dz. nr 860/1

35) Al. Jana Pawła II 10 -budynek mieszkalny drewniany dz. nr 539/2

36) Al. Jana Pawła II 20 -dawny cmentarz żydowski z XVIII w., obecnie park, dz. nr 448/3

37) Rynek 7 -budynek mieszkalno - usługowy murowany z k. XIX w., dz. nr 1052

38) Rynek 14 -budynek mieszkalno - usługowy murowany z 1927 r., dz. nr 1115

39) Rynek 26-27 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z XVIII w., przebudowany w XIX w., dz. nr 651/1

40) ul. Sadowa 9-budynek mieszkalny murowany z 1910 r., dz. nr 998/4 i 998/5

41) ul. Sejmowa 2 - budynek mieszkalno - usługowy murowany z XVIII/XIX w., dz. nr 989/3i 990

42) ul. Trębacka 3 - budynek mieszkalny murowany z 1927r., dz. nr 969 i 970

43) ul. Tysiąclecia - kolumna - cmentarz z I wojny światowej, z 1915 r., skrzyżowanie ulic Kraszewskiego, Korolowskiej i Wyrykowskiej, dz. nr 1620/2.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy poniżej opisano cmentarze i mogiły objęte ewidencją dóbr kultury Miasta Włodawy.

1)Al. Jana Pawła II - cmentarz żydowski z XVIII w.

2)Rondo u zbiegu ulic: Tysiąclecia, Kraszewskiego, Korolowskiej i Wyrykowskiej - mogiła z I wojny światowej XX w. (1915 r)

3)ul. Lubelska - cmentarz żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r. (1948)

4)Cmentarz komunlany - 2 poł. XX w.

5)ul. Pancerniaków - cmentarz żołnierzy Armii Radzieckiej.

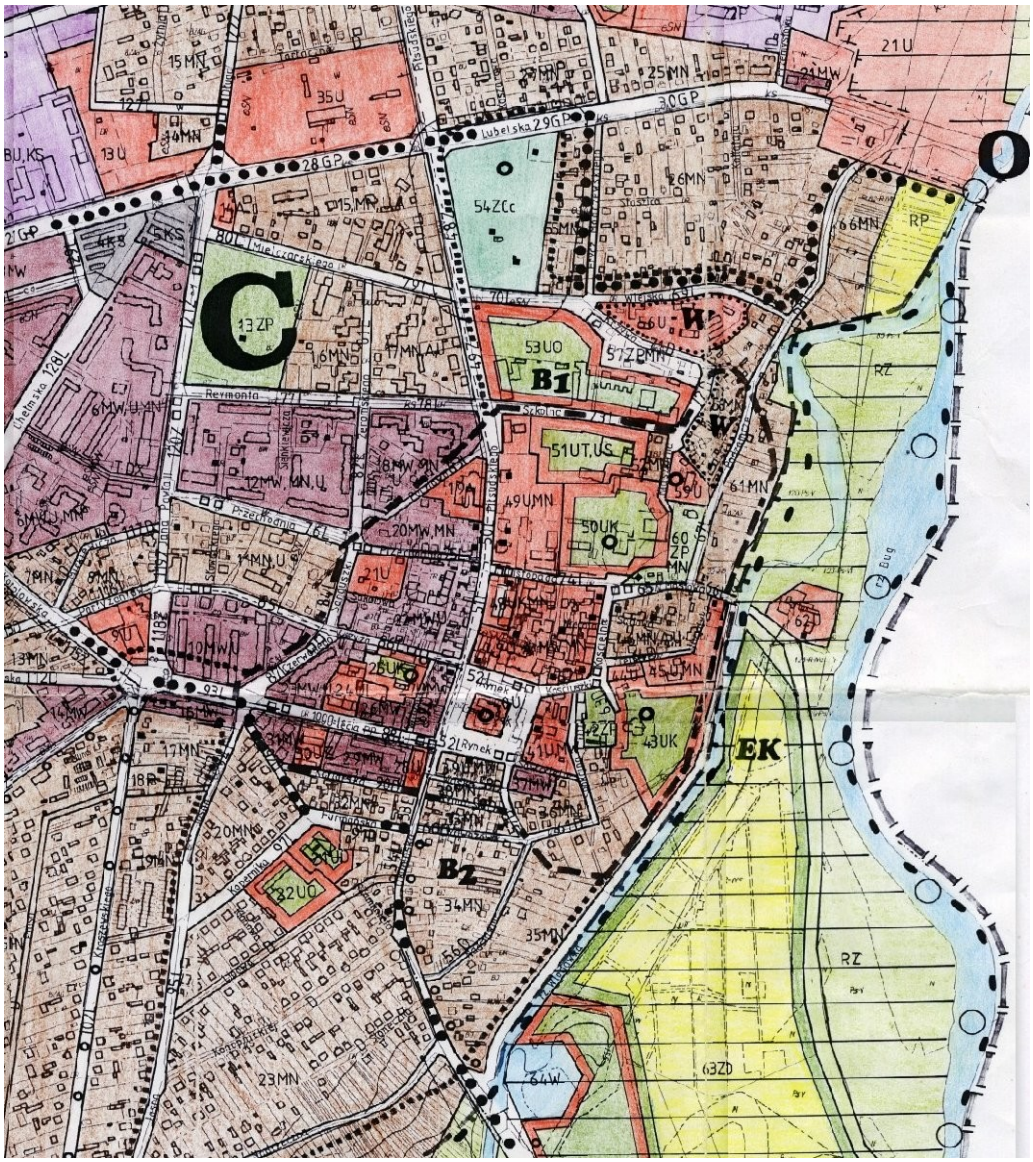

Rys. Nr 3. Fragment miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy, uchwalonego uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30.04.2004 r. Nr 78 poz. 1382) obejmujący strefy ochrony konserwatorskiej.

4 .4 Identyfikacja problemów – środowisko i zagospodarowanie przestrzenne:

- niezadowalający stan obiektów zabytkowych położonych w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej;
- zły stan techniczny dróg, placów w położonych w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej.

5. Infrastruktura

5.1 Wyposażenie miasta w infrastrukturę techniczną

Infrastruktura komunikacyjna

Najważniejszymi węzłami komunikacyjnymi obsługującymi ruch tranzytowy są: rondo przy ulicy Chełmskiej i ulicy Korolowskiej oraz skrzyżowania ulic Lubelskiej z Korolowską i Lubelskiej z Al. J. Piłsudskiego. Istniejący układ uliczny, zwłaszcza w rejonie historycznego centrum o niskiej i zwartej zabudowie posiada ograniczoną zdolność przepustową na wąskich i krętych uliczkach, nie zapewnia również bezpiecznej widoczności na skrzyżowaniach. Układ ruchu miejskiego i zasoby miejsc parkingowych wykazują przeciążenie w okresie sezonu turystycznego, zwłaszcza w rejonie centrum.

Ogólna długość dróg na terenie miasta wynosi około 52 km, w tym: miejskich – 23 km, powiatowych – 7 km, wojewódzkich – 8 km, krajowych – 4 km i osiedlowych 10 km.

Na terenie miasta Włodawa występuje pięć kategorii dróg są to :

- **drogi krajowe** – przez miasto przebiega jedna droga krajowa nr 82 Lublin-Włodawa – granica państwa; odcinek przebiegający przez maisto to 5,177 km . Droga przebiega z zachodu na wschód, biegnie do granicy państwa. Droga jest w dobrym stanie technicznym, brak jest oświetlenia na odcinku około 600 metrów i sygnalizacji świetlnej na przejściach dla pieszych, zły stan techniczny chodników, co zmniejsza bezpieczeństwo uczestników ruchu;
- **drogi wojewódzkie** – drogi te stanowią połączenia z innymi miastami w regionie. Łączna długość trzech dróg wojewódzkich (ul. Korolowska, ul. Chełmska, Al. J. Piłsudskiego, ul. Rynek, ul. Okunińska) we Włodawie o nawierzchni twardej ulepszonej. Ogólny stan dróg wojewódzkich należy określić jako niezadowalający, ich stan techniczny wymaga wykonania natychmiastowych zabiegów naprawczych . W szczególności wymaga odnowy, odcinek drogi 812, który zbudowany jest z przestarzałych płyt betonowych. Brak też jest ciągów rowerowych.
- **drogi powiatowe** – na terenie miasta Włodawy są to: ul.Chełmska, ul. Długa, Al. Jana Pawła II, ul. Korolowska, ul. Tysiąclecia, ul. Żółnierzy WiN, ul. Kraszewskiego, ul. Zabagonie, ul. Ogrodowa, ul. Nadrzeczna. Całkowita długość dróg powiatowych wynosi 7 100 m. Stan techniczny dróg powiatowych jest różny. W stanie dobrym jest np. Al. Jana Pawła II, ul. Kraszewskiego. Większość z tych drog wymaga remontu chodników i budowy ścieżek rowerowych:
- **drogi gminne**– we Włodawie istnieje 101 dróg gminnych o łącznej długości 37,361 km. Powierzchnia ulic wynosi 464 506 m^2, powierzchnia jezdni 241 349 m^2, zaś powierzchnia chodników 36 127 m^2. Z ogólnej długości dróg - 10,772 km dróg nie jest utwardzonych (posiada nawierzchnię gruntową i gruntową wzmocnioną), duża ilość dróg nie posiada utwardzonych chodników co rzutuje na zagrożenie ruchu pieszego:
- **drogi wewnętrzne**– w administracji Gminy Miejskiej znajduje się 25 dróg wewnętrznych, są to drogi dojazdowe wewnątrzosiedlowe oraz dojazdowe do użytków rolnych o całkowitej długości 22, 6 km i powierzchni ok. 132 200 m^2. Wszystkie drogi posiadają nawierzchnie gruntową ich stan techniczny należy określić jako niezadawalający.

Na terenie miasta znajdują się następujące obiekty mostowe **:**

- most drewniany, długości 35 m, w ciągu ulicy Mostowej (most na Włodawce), konstrukcja drewniano-stalowa.
- most betonowy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 816, dł. 43,7m,
- most betonowy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 812, dł. 32,6 m,
- kładka rowerowa i piesza.

Na terenie miasta brak jest infrastruktury kolejowej.

Gospodarka wodno-ściekowa

Miasto Włodawa posiada rozdzielczy system odprowadzania ścieków sanitarnych. Sieć kanalizacji sanitarnej pracuje w układzie grawitacyjno – pompowym, opartym na głównych kolektorach o średnicy 0,60 - 0,80 -1,00 m. Według danych na koniec 2006 roku miasto Włodawa posiadało 38,7 km czynnej sieci kanalizacyjnej. Ścieki bytowo-gospodarcze przyjmuje ~~mechaniczno-biologiczna o~~czyszczalnia ścieków znajdująca się we Włodawie przy ul. Granicznej. Przepustowość oczyszczalni wynosi 4800 m^3/dobę. Zużycie (sprzedaż) ścieków wyniosło w 2004 i 2005 odpowiednio: 642 106 m^3 i 665 299 m^3. Oczyszczalnia ścieków posiada rezerwy przepustowości przepływu. Według danych na koniec 2007 roku 13 534 mieszkańców korzystało z oczyszczalni we Włodawie. Systemem kanalizacji zbiorczej jest objętych około 91,9 % mieszkańców.

Mieszkańcy Włodawy zaopatrywani są w wodę z komunalnego ujęcia wody znajdującego się na terenie miasta. Ujmuje ono wody z utworów kredowych. Ujęcie składa się z pięciu gminnych studni głębinowych, pracujących w układzie dwustopniowym. Ujęcie wody i sieć wodociągowa w mieście znajdują się w administracji Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. we Włodawie. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej na terenie miasta na koniec 2006r. wynosiła 37,3 kilometra . Z wodociągów na koniec 2006 roku korzystało 98% mieszkańców.

Miasto Włodawa w cześci wyposażone jest w rozdzielczy system odprowadzania wód deszczowych. Tereny objęte tym systemem położone są w rejonie ulic: Al. J.Piłsudskiego, ul. Okunińskiej, ul. Ogrodowej, Al. Jana Pawła II, ul. Reymonta, ul. Kościuszki, ul. Spokojnej. Wody deszczowe odprowadzane są kanałami deszczowymi i rowami melioracyjnymi do rzeki Włodawki. Ogólna długość kanałów deszczowych wynosi ok. 8,2km.

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne powstające w mieście Włodawa składowane są na miejskiem wysypisku odpadów komunalnych, położonym w zachodniej części miasta. Powierzchnia wysypiska wynosi 8,34 ha. Na tym terenie znajdują się brodzik dezynfekcyjny, budynek administracyjno – magazynowy i waga. Teren posiada częściowo utwardzone drogi wewnętrzne oraz drogę dojazdową o długości 1200m. Wysypisko odpadów jest wgłębne, ogrodzone, podłoże uszczelnione folią. Łączna ilość odpadów komunalnych wytworzona w 2005 r. na terenie miasta Włodawa wyniosła około 20 000 m³ (2400 Mg). Ponadto na terenach zabudowy jednorodzinnej właściciele użytkownicy nieruchomości prowadzą proces kompostowania odpadów organicznych co powoduje zmniejszenie ogólnego strumienia odpadów komunalnych. Teren miasta Włodawa częściowo jest objęty selektywną zbiórką odpadów.

Zbiórka i transport odpadów komunalnych na terenie miasta Włodawa odbywa się w sposób zorganizowany. Na terenie miasta działalność w zakresie transportu odpadów

prowadzi Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. we Włodawie.

Odpady niebezpieczne powstające w przemyśle i usługach są przekazywane zewnętrznym odbiorcom w celu ich odzysku lub unieszkodliwienia.

Gospodarka elektroenergetyczna

Teren miasta zasilany jest z istniejących stacji transformatorowych 15/04kV (słupowych i wnętrzowych) włączonych do miejskiej sieci elektroenergetycznej 15 kV. Sieć średniego napięcia na terenie miasta, to sieć kablowych i napowietrznych linii 15kV, która zasilana jest ze stacji transformatorowo - rozdzielczej 110kV/15kV „GPZ" przy ul. Suchawskiej. Infrastruktura elektroenergetyczna w we Włdawie jest obsługiwana przez Zamojską Korporację Energetyczną i jest w dobrym stanie. W 2006 r. zanotowano 16 194 gospodarstw domowych - odbiorców energii na niskim napięciu, w których zużyto ogółem 26 841 MWh energii.

Miasto zaopatrywane jest w ciepło z miejskiej ciepłowni, działającej w oparciu o węgiel kamienny, o wydajności 31,6 MW/h. Z miejskiej sieci ciepłowniczej zaopatrywane są rejony budownictwa wielorodzinnego oraz w części dzielnica przemysłowo – składowa oraz osiedla zabudowy jednorodzinnej. Zapotrzebowanie na mocy cieplnej włączonych odbiorców wynosi 28,4 MW/h. Łączna długość sieci ciepłowniczej wynosi 20,7km, w tym 14,9 km sieci magistralnej.

Na terenie miasta brak jest sieci gazowej. Mieszkańcy korzystają z gazu w butlach dostarczanego przez lokalnych przedsiębiorców.

Telekomunikacja

W Włodawie istnieje automatyczna łączność międzymiastową i międzynarodową. Na terenie miasta 90% stanowią kablowe sieci podziemne, a w pozostałych 10%są to sieci napowietrzne.

Dostępność do infrastruktury telekomunikacyjnej systematycznie poprawia się w związku z rozwojem usług telefonii komórkowej.

Mieszkańcy Włodawa mają również dostęp do Internetu płatnego przewodowego jak też i bezprzewodowego. Obecnie w centrum miasta Włodawa funkcjonuje również bezprzewodowy, darmowy hot-spot z planami jego dalszej rozbudowy.

5.2 Identyfikacja problemów – infrastruktura:

- niezadowalający stan techniczny dróg;
- brak połączeń kolejowych z miastem;
- brak obwodnic miasta dla ruchu tranzytowego;
- brak gazu sieciowego.

6. Zarządzanie

6.1 Możliwości budżetowe gminy (przychody, struktura wydatków)

Możliwości budżetowe Gminy Miejskiej Włodawa uzależnione są od wysokości dochodów i wysokości pozyskiwanych środków zewnętrznych.W ciągu ostatnich lat można zaobserwować stały wzrost dochodów budżetu Włodawy. Wielkość tych dochodów w roku 2007 wyniosła 27 885 531,88 mln zł. Na budżet miasta Włodawa w 2007r złożyły się dochody własne, które wyniosły 13 261 238,16zł. Wpływy z subwencji wyniosły 8 369 503,00zł, dotacje celowe z budżetu państwa wyniosły 5 435 614,49zł, a 308 887,23zł budżetu pozyskano ze źródeł pozostałych.

Dochody (w zł) budżetu miasta w latach 2005-2007:

Źródła dochodów	**2005**	**2006**	**2007**
dochody własne	12 791 615,00	11 719 331,58	13 261 238,16
subwencje	7 746 217,00	7 401 126,00	8 369 503,00
dotacje	4 292 284,00	5 337 339,09	5 435 614,49
pozostałe źródła	13 560,00	1 082 542,39	308 887,23

Źródło: GUS.

Wydatki (w zł) z budżetu miasta w latach 2005-2007:

	2005	**2006**	**2007**
ogółem	24 541 592,00	26 827 270,45	26 376 778,62

Źródło: GUS.

Dochody (w zł) na 1 mieszkańca miasta:

	2005	**2006**	**2007**
ogółem	1 783,81	1 968,25	1 948,93

Źródło: GUS.

Wydatki (w zł) na 1 mieszkańca miasta:

	2005	**2006**	**2007**
ogółem	1 849,83	1 927,58	2 060,41

Źródło: GUS.

Jak wynika z tabel dochody miasta rosną, jednakże zwiększają sie też wydatki. Pomimo stałego wzrostu dochodów w budżecie miasta, ich wielkość w przeliczeniu na jednego mieszkańca pozostaje nadal niska i kształtowała się w 2007r. na poziomie około 2 060,41 zł.

Wpływy w 2007 r.do budżetu miasta z uwzględnieniem rodzaju dochodów:

Wpływy do budżetu:	**Kwota w zł**
podatek rolny	9 845,43
podatek od nieruchomości	3 636 692,84
podatek od środków transportowych	286 174,40
wpływy z innych lokalnych opłat	13 650,00

wpływy z opłaty skarbowej	325 612,13
podatek od czynności cywilnoprawnych	318 057,99
dochody z majątku	2 215 596,08
dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST	1 909 171,31
wpływy z usług	886 605,95
dochody podatkowe	4 396 711,01
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	4 920 713,54
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	4 761 320,00
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	159 393,54

Źródło: GUS.

Analizując zapisy tabeli z dochodową strukturą budżetu można stwierdzić, że podatki: od nieruchomości, dochodowy od osób fizycznych stanowią główne źródło dochodów budżetu miasta.

Strukturę w latach 2005-2007wydatków możemy prześledzić na podstawie poniższej tabeli:

2005	2006	2007
Wydatki na łowiectwo i rolnictwo		
204,00	3 901,18	7 266,21
Wydatki na transport i łączność		
1 159 233,00	865 608,78	442 332,05
Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska		
1 207 265,00	818 432,18	1 746 295,13
Wydatki na gospodarkę mieszkaniową		
1 472 452,00	1 730 209,69	1 410 533,18
Wydatki na oświatę i wychowanie		
9 878 500,00	9 983 607,76	10 776 569,01
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego		
930 340,00	2 567 160,77	1 000 153,57
Wydatki na ochronę zdrowia		
164 193,00	211 965,11	192 615,02
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej		
6 229 689,00	6 880 474,01	7 021 330,91
Wydatki na kulturę fizyczną i sport		
463 672,00	541 720,82	299 617,09
Wydatki na administrację publiczną		
2 158 627,00	2 382 308,51	2 594 312,11

Źródło: GUS.

Rosnącą tendencję w przedstawionym wyżej przedziale czasowym możemy zaobserwować wśród wydatków na: na łowiectwo i rolnictwo, na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, na oświatę i wychowanie, na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społeczne i na administrację publiczną. Natomiast tendencja malejąca jest obserwowana w wydatkach: na transport i łączność.

6.2 Planowanie strategiczne i promocja

Gmina Miejska Włodawa opracowała i uchwaliła programy i strategie opisane poniżej:

- **Strategia Rozwoju Miasta Włodawa na lata 2009-2015**
  Misja : *Miasto Włodawa silnym transgranicznym ośrodkiem i obszarem zrównoważonego rozwoju, wzrostu poziomu życia oraz zamożności jego mieszkańców dzięki efektywnemu wykorzystaniu położenia, walorów rekreacyjno-wypoczynkowych, rozwoju przedsiębiorczości i infrastruktury ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania ochrony środowiska i wielokulturowych walorów regionu.* Misja ta będzie realizowana pod hasłem : „Włodawa – Miasto 3 Kultur".

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawa**
  Cel polityki i rozwoju:
  Zahamowanie regresu w gospodarce, a tym samym poprawa życia mieszkańców, realizowane poprzez działania w niżej wymienionych sferach:
  a) w turystyce i rekreacji,
  b) w usługach,
  c) w przemyśle,
  d) w infrastrukturze,
  e) w polityce społecznej.

- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawa**
  Generalne zasady kompozycji przestrzennej obszaru:
  a) Włodawa, jako ośrodek regionalny Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego i ośrodek powiatowy winna pełnić rolę ośrodka wspomagającego w ponadregionalnym obszarze chełmskim;
  b) zakłada się utrzymanie istniejącej funkcji miasta oraz modernizację i rozbudowę mieszkalnictwa, infrastruktury społecznej, technicznej oraz komunikacji w celu poprawy standardu życia mieszkańców;
  c) główne dziedziny specjalizacji funkcjonalnej ośrodka, to działalność produkcyjno-usługowa: obsługa turystyki Pojezierza Łęczyńsko- Włodawskiego, usługi, handlu i napraw oraz obsługi transgranicznej w związku z projektowaną lokalizacją międzypaństwowego przejścia granicznego drogowego z Białorusią;

- **Program ochrony środowiska dla gminy miejskiej Włodawa**

Główne kryteria polityki ekologicznej: *zdrowie mieszkańców gminy, komfort środowiska w którym żyją i zasoby miejsc pracy jako efekt rozwoju gospodarczego w gminie*, które będą realizowane poprzez:

- poprawę jakości powietrza atmosferycznego,
- poprawę stanu wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalne korzystanie z zasobów glebowych,
- ochronę obszarów i obiektów przyrodniczych,
- zwiększenie lesistości powiatu,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska,

- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- prawidłową gospodarkę odpadami.

- **Plan gospodarki odpadami miasta Włodawa**
  Celem strategicznym przewidzianym do realizacji w latach 2006-2016 w gospodarce odpadami wytwarzanymi w sektorze komunalnym jest:
  Minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami w sektorze komunalnym i osiągnięcie odpowiednich standardów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Powyższe dokumenty, ich misje i cele opisano szerzej w niniejszym opracowaniu w rozdziale II „Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu”**.**

Promocja miasta Włodawa

Promocja miasta Włodawa odbywa się w oparciu o opisane dokumenty. Głównym hasłem promocyjnym jest „ Włodwa – miasto 3 kultur”. Hasło to powstało w oparciu o trzy kultury: chrześcijańską, prawosławną i żydowską. Spuścizną są obiekty zabytkowe licznie odwiedzane przez turystów. Stąd też powstał pomysł budowy „Szlaku trzech kultur”, łączącego trzy świątynie. Szlak ten jest obecnie realizowany.

„ Włodawa – miasto 3 kultur” - pod takim właśnie hasłem w roku 2008 Gmina Miejska Włodawa zorganizowała otwarty konkurs na wykonanie logo miasta. Konkurs spotkał się dużym zainteresowaniem, a jego rezultatem jest logo zamieszczone obok. Od tej pory logo zamieszczane jest na wszelkich materiałach promocyjnych.
Na terenie miasta odbywają się imprezy promując kulturę: Międzynarodowe Poleskie Lato z Folklorem – pod patronatem CIOF i Festiwal Trzech Kultur.

6.3 Kapitał społeczny

Organizacja pozarządowa - Non-Governmental Organization to organizacja obywatelska działająca z inicjatywy własnej na rzecz wybranego przez siebie wycinka interesu publicznego. Organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej m.in. fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe bywają nazywane trzecim sektorem, obok sektora publicznego (władz, administracji publicznej) i rynkowego (biznesu, przedsiębiorczości).

Według danych zawartych w Ewidencji Stowarzyszeń Powiatu na terenie powiatu włodawskiego zarejestrowanych jest 97 organizacji pozarządowych (stan na 30 czerwca 2007 r.), w tym 33 to tzw. stowarzyszenia zwykłe nieposiadające osobowości prawnej oraz 27 ochotniczych straży pożarnych, 22 z nich to stowarzyszenia sportowe (w połowie to uczniowskie kluby sportowe działające przy placówkach oświatowych). Głównymi obszarami, w których działa największy odsetek organizacji w powiecie włodawskim jest sport, rekreacja i turystyka. Inne obszary, które organizacje często wskazują jako najważniejsze pole swoich działań, to kultura i sztuka, edukacja i wychowanie.

Na terenie miasta Włodawa działają m.in.:

- Stowarzyszenie Twórców Kultury Nadbużańskiej im. Janusza Kalinowskiego – Al. J. Piłsudskiego 52,
- LWKS Włodawianka – Al. J. Piłsudskiego ,
- Nadbużańskie Stowarzyszenie Edukacyjne – ul. Szkolna 7,
- Włodawskie Towarzystwo Przyjaciół Chorych "Hospicjum" - ul. Saperów 4,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów i- Al. J. Piłsudskiego 41,
- Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy - Al. J. Piłsudskiego 41,
- Polski Związek Wędkarski - ul. Przechodnia 22,
- Poleskie Stowarzyszenie Folklorystyczne – Al. J. Piłsudskiego 10,
- Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu – Al. J. Piłsudskiego 41,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Włodawskiej – Al. J. Piłsudskiego 41.

Wysoką jakość kapitału społecznego w mieście można ocenić rozpatrując poniższe zagadnienia:

- ilość aktywnie działających organizacji pozarządowych na terenie miasta,
- zaangażowanie mieszkańców miasta w życie społeczno-kulturalne,
- silny regionalizm i poczucie tożsamości lokalnej, ujawniający się głównie poszanowaniem i kultywowaniem tradycji ludowych.

Wysoka jakość kapitału społecznego i jego zaangażowanie w proces zarządzania wspólnotą miejską jest zjawiskiem ze wszech miar pożądanym. Zwykle kapitał społeczny oceniany jest w takich kategoriach jak: aktywność obywatelska, mierzona między innymi udziałem mieszkańców w wyborach i organizacjach społecznych, zaradność mieszkańców, połączona z chęcią współpracy i pomagania innym (np. w ramach

wolontariatu), pozytywny stosunek do demokracji i samorozwoju, wzajemny poziom zaufania i bezpieczeństwa mieszkańców (również socjalnego), dbanie o dobro wspólne.

IV Analiza strategiczna obszaru wsparcia

Analiza potrzeb obszaru oraz zagrożeń dla realizacji programu opierać się będzie na analizie SWOT (z języka angielskiego: **S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunites, **T**hreats). Analiza ta pozwala na uporządkowanie informacji w czterech grupach:

- **S**trengths – mocne strony danego obszaru,
- **W**eaknesses – słabe strony danego obszaru,
- **O**pportunites – szanse umożliwiające korzystne zmiany,
- **T**hreats – zagrożenia, które moga uniemożliwić pozytywne zmiany.

Analiza SWOT miasta Włodawa:

Mocne strony:

- możliwość integracji funkcjonalno-przestrzennej miasta z obszarami o dużych walorach turystyczno-rekreacyjnych,
- bardzo dobry stan środowiska naturalnego,
- zasoby dziedzictwa kulturowego,
- aktywność kulturalna miasta,
- położenie przygraniczne - możliwość otwarcia przejścia granicznego dla turystów i bliskiej współpracy transgranicznej.

Słabe strony:

- spadek ilości mieszkańców miasta – emigracja młodych ludzi,
- niski poziom bazy ekonomicznej miasta,
- brak połączenia układu komunikacji kolejowej z miastem,
- brak gazu sieciowego,
- braki w systemie kanalizacji deszczowej,
- zły stan obiektów zabytkowych.

Szanse:

- pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych,
- integracja miasta z terenami o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych,
- utworzenie turystycznego przejścia granicznego,
- wzrost standardów obsługi turystów,
- dalszy rozwój działalności kulturalnej,
- wzrost znaczenia dziedzictwa kulturowego dla celów turystycznych,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- powstawanie nowych miejsc pracy,
- zatrzymanie tendencji spadkowej liczby ludności,
- wzrost zamożności mieszkańców,
- rozwój współpracy międzygminnej i transgranicznej.

Zagrożenia:

- utrzymanie się tendencji spadkowej w liczbie mieszkańców miasta – emigracja młodych ludzi,
- pogłębienie się patologii społecznych,
- dalszy spadek liczby zatrudnionych osób,
- wzrost ilości osób korzystających z pomocy społecznej,
- zmniejszenie aktywności gospodarczej mieszkańców,
- zmniejszenie zainteresowania turystów ofertą Włodawy i okolic,
- starzenie się społeczeństwa,

- brak funduszy na realizację inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej,
- pogorszenie stanu technicznego zabytków.

V Założenia programu rewitalizacji

Cel główny programu:
Poprawa jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej miasta poprzez rewitalizację obszarów zdegradowanych.

Cele strategiczne programu:
Cel I : Poprawa jakości i estetyki przestrzeni publicznej.

Cel II : Poprawa stanu infrastruktury technicznej.

1.Podział na projekty i zadania inwestycyjne

Strategiczne cele programu osiągane będą w oparciu o realizowane zadania, które pogrupowano, jak poniżej:

Planowane działania przestrzenne , techniczno-materialne – działania mające na celu poprawę i kształtowanie ładu przestrzennego rewitalizowanego obszaru, polegające na porządkowaniu tkanki urbanistycznej. W kategorii tych działań wyróżniamy podgrupy działań:

- działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej:
  - przebudowa dróg miejskich wraz z infrastrukturą,
  - przebudowa oświetlenia ulicznego,
  - budowa miejsc parkingowych,
  - przebudowa chodników,
  - przebudowa placów,
  - rewitalizacja terenów zielonych wraz z infrastrukturą.

- działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych:
  - remonty istniejących budynków mieszkalnych (termomodeznizacja,wymiana instalacji wewnętrznych),
  - rewitalizacja ternów zielonych przy istniejących zasobach mieszkaniowych.

- działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej;
  - remont kościoła (remont elewacji, wnętrza i otoczenia budynku),
  - remont cerkwii prawosławnej (remont elewacji, wnętrza i otoczenia budynku).

Działania gospodarcze – działania prowadzące do poprawy sytuacji ekonomicznej, poprzez wsparcie przedsiębiorczości, podejmowanie działań mających na celu rozwój turystyki, tworzenie nowych miejsc pracy.

Działania społeczne – działania zmierzające do minimalizowania niekorzystnych zjawisk społecznych , takich jak : wykluczenie społeczne, bezrobocie, przestępczość poprzez rozwój zasobów ludzkich, stwarzanie równych szans, aktywizację lokalnej społeczności.

2. Kryteria wyboru pilotażowych projektów oraz kolejności ich realizacji

Na wybór projektów oraz kolejność ich realizacji miały wpływ niżej opisane kryteria:

- zgodność projektów z zapisami dokumentów programowych rozwoju gminy i regionu,
- stopień zaawansowania prac nad projektem (przygotowanie dokumentacji, stopień zaawansowania realizacji projektu),
- stopień oddziaływania efektów realizacji projektu na poprawę jakości i estetyki przestrzeni publicznej,
- wpływ na poprawę wizerunku miasta i jego atrakcyjności turystycznej,
- powiązanie z innymi projektami, mającymi na celu podniesienie jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej.

3. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć

Określenie wskaźników osiągnięć pozwoli na pomiar celów osiąganych przy realizacji działań opisanych w programie. Produktem jest materialny efekt realizacji projektu mierzony w danych wielkościach (np. powierzchnia dróg, powierzchnia wyremontowanych elewacji, powierzchnia odnowionych terenów zieleni). Rezultatem jest korzyść, jaka wyniknie w efekcie realizacji projektu (np.ilość obiektów o poprawionej estetyce, ochrona obiektów zabytkowych) .

Przykładowe wskaźniki produktu:

- długość dróg miejskich o zmodernizowanej nawierzchni,
- długość zmodernizowanych chodników,
- powierzchnia zmodernizowanych terenów zielonych,
- powierzchnia wyremontowanych elewacji

Przykładowe wskaźniki rezultatu :

- ilość obiektów o poprawionej estetyce,
- skrócenie czasu przejazdu w wyniku remontu dróg,
- poprawa estetyki wyglądu miasta.

VI Planowane działania w latach 2007-2010 i 2011-2015

Rodzaj działania: I- infrastruktura techniczna;M – zasoby mieszkaniowe;S – infrastruktura społeczna, kultury, turystyki

Nr zadania	Zadanie	Rodzaj działania: I, M, S	Koszt całkowity w złotych	Wkład własny (25%) w złotych	Budżet UE (75%)w złotych
Lata 2007-2010					
Inwestor : Gmina Miejska Włodawa , Al. J.Piłsudskiego 41					
1.	Przebudowa dróg miejskich : ul. Witosa, ul. Sokołowa, ul. Krotka, ul. Przechodnia wraz z infrastrukturą (rok 2010)	I	2 000 000	500 000	1 500 000
		Razem:	2 000 000	500 000	1 500 000
Inwestor : Powiat Włodawski, Al. J.Piłsudskiego 24					
2	Remont budynku przy ul. Kościelnej 7 (lata 2008-2010)	I	500 000	125 000	375 000
3	Zagospodarowanie placu przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym przy ul. Partyzantów (rok 2010)	S	320 000	80 000	240 000
Razem			820 000	205 000	615 000
Inwestor : Spółdzielnia Mieszkaniowa , ul.Przechodnia 22					
4	Remont budynków mieszkalnych, ciągów komunikacyjnych, urządzenie terenów zielonych, placów zabaw na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Chełmskiej, ul. Korolowskiej, ul. Przechodniej, ul. Reymonta, ul. Żeromskiego, Al. Jana Pawła II, ul. Suchawskiej, ul. Kotlarskiej, ul. Tysiąclecia (lata 2009-2010)	M	1 000 000	250 000	750 000
Inwestor : Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7					
5	Remont kościoła wraz z otoczeniem (rok 2010) etap I	S	700 000	175 000	525 000
Inwestor : Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, ul. Kościelna 11a					
6	Remont cerkwii i plebanii wraz z otoczeniem I etap(lata 2009-2010)	S	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2010			**5 520 000**	**1 380 000**	**4 140 000**

Lp	Zadanie	Rodzaj działania I, M,S	Koszt całkowity w złotych	Wkład własny (25%) w zł otych	Budżet UE (75%)w złotych
Lata 2011-2015					
Inwestor : Gmina Miejska Włodawa , Al. J.Piłsudskiego 41					
1.	Rewaloryzacja placów i terenów zielonych w centrum miasta - Rynek,Czworobok, park przy cerkwii (lata 2011-2015)	I	5 600 000	1 400 000	4 200 000
2	Przebudowa dróg: ul. Mostowa, ul. Nadstawna, ul. H. Sawickiej, ul. Spokojna, ul.A. Sanguszki wraz z	I	4 100 000	1 025 000	3 075 000

	infrastrukturą (lata 2011-2013)				
3	Przebudowa dróg: ul. Wąska, ul. Rymarska, ul. Wąwozowa, ul. Działkowców, ul. Kotlarska, ul. Furmańska wraz z infrastrukturą(lata 2012-2013)	I	4 000 000	1 000 000	3 000 000
4	Przebudowa dróg: ul. Północna, ul. Koszarowa, ul. Mielczarskiego, ul. Wiejska wraz z infrastrukturą(lata 2012-2013)	I	2 400 000	600 000	1 800 000
5	Przebudowa i budowa dróg: ul. Światowida, ul. Reja, ul. Saska, ul. Kupały, ul. Piastowska, ul. Jasna wraz z infrastrukturą (lata 2012-2013)	I	4 000 000	1 000 000	3 000 000
6	Budowa dróg, parkingów i ciągów pieszo jezdnych na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Chełmskiej wraz z infrastrukturą (lata 2011-2015)	I	15 000 000	3 750 000	11 250 000
7	Budowa dróg na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Wojska Polskiego, ul. Panceraniaków, ul. 9 Pułku Artylerii Ciężkiej, ul. Saperów wraz z infrastrukturą (lata 2011-2013)	I	4 000 000	1 000 000	3 000 000
8	Przebudowa i remont budynków wielorodzinnych z lokalami socjalnymi (lata 2011-2013)	M	4 000 000	1 000 000	3 000 000
9	Zagospodarowanie obiektów położonych przy ul. Mostowej z przeznaczeniem na cele kulturalno-turystyczne -„Stara Kaflarnia”(lata 2011-2015)	S	7 000 000	1 750 000	5 250 000
		Razem:	50 100 000	12 525 000	37 575 000
Inwestor : Powiat Włodawski, Al. J.Piłsudskiego 24					
10	Remont budynku obecnej siedziby Stowarzyszenia Twórców Kultury Nadbużańskiej przy Al. J. Piłsudskiego(lata2011-2012)	S	2 600 000	650 000	1 950 000
11	Remont budynku róg ul. Kościelnej i ul.Niecałej (lata 2011-2013)	S	1 500 000	375 000	1 125 000
		Razem	4 100 000	1 025 000	3 075 000
Inwestor : Spółdzielnia Mieszkaniowa , ul. Przechodnia 22					
12	Remont budynków mieszkalnych, ciągów komunikacyjnych, urządzenie terenów zielonych, placów zabaw na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Chełmskiej, ul. Korolowskiej, ul. Przechodniej, ul. Reymonta, ul. Żeromskiego, Al. Jana Pawła II, ul. Suchawskiej, ul. Kotlarskiej, ul. Tysiąclecia (2011-2015)	M	1 000 000	250 000	750 000
Inwestor : Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7					
10	Remont kościoła wraz z otoczeniem -etap II(lata 2011-2015)	S	2 000 000	500 000	1 500 000
Inwestor : Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny ,ul. Kościelna 11a					
11	Remont cerkwii i plebani wraz z otoczeniem -II etap, (2011-2015)	S	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2011-2015			**58 200 000**	**14 550 000**	**43 650 000**
Razem wartość zadań na lata 2007-2015			**63 720 000**	**15 930 000**	**47 790 000**

Lokalny Program Rewitalizacji miasta Włodawa na lata 2007-2015 obejmuje zadania, które nie stanowią modyfikacji przyjętych już dokumentów. Przedsięwzięcia wynikające z przedmiotowego programu nawiązują do założeń i celów operacyjnych, a także konkretnych działań, ujętych w strategiach i programach wyższego szczebla i przyczynią się do ich realizacji. Zaplanowane działania są zgodne z ustaleniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Włodawy, uchwalonego uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30 kwietnia 2004 r. Nr 78 poz. 1382). Działania opisane w programie realizowane będą na terenie jednej gminy tj. Gminy Miejskiej Włodawa.

Realizacja opisanych przedsięwzięć uwzględnia aspekty środowiskowe, wspiera zrównoważony rozwój oraz uwzględnia wymogi prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

W ramach programu nie przewiduje się lokalizacji na terenie gminy przedsięwzięć, które mogą zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Zadania opisane w programie znajdują się poza obszarem Natura 2000, z wyjątkiem zadania „Zagospodarowanie obiektów położonych przy ul. Mostowej z przeznaczeniem na cele kulturalno-turystyczne - „Stara Kaflarnia" (Lp 9 w grupie zadań planowanych na lata 2011-2015), które zlokalizowane jest na terenie obszaru NATURA 2000.

Dlatego też w oparciu o art. 48 ust. 1 i 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008r (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z prośbą wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

VII Plan finansowy realizacji rewitalizacji - określenie źródeł finansowania

Plan finansowy zawiera wszystkie zadania opisane w programie. W poniższej tabeli przedstawiono żródła finansowania dla poszczególnych podmiotów, z rozbiciem na dwa podokresy:

Podmiot realizujący zadanie	Liczba zadań	Koszt całkowity	Wkład własny	Dofinansowanie ze środków UE
2007-2010				
Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41	1	2 000 000	500 000	1 500 000
Powiat Włodawski Al. J.Piłsudskiego 24	2	820 000	205 000	615 000
Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul.Przechodnia 22	1	1 000 000	250 000	750 000
Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7	1	700 000	175 000	525 000
Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, ul. Kościelna 11a	1	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2010		**5 520 000**	**1 380 000**	**4 140 000**
2011-2015				
Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41	9	50 100 000	12 525 000	37 575 000
Powiat Włodawski Al. J.Piłsudskiego 24	2	4 100 000	1 025 000	3 075 000
Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul.Przechodnia 22	1	1 000 000	250 000	750 000
Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7	1	2 000 000	500 000	1 500 000
Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, ul. Kościelna 11a	1	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2011-2015		**58 200 000**	**14 550 000**	**43 650 000**
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**63 720 000**	**15 930 000**	**47 790 000**

W poniższej tabeli przedstawiono wydatki poszczególnych podmiotów dla całego okresu finansowania:

Podmiot realizujący zadanie	Liczba zadań	Koszt całkowity	Wkład własny	Dofinansowanie ze środków UE
Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41 (lata 2007-2010)	2	3 100 000	775 000	2 325 000
Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41 (lata 2011-2015)	7	38 500 000	9 625 000	28 875 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**41 600 000**	**10 400 000**	**31 200 000**
Powiat Włodawski Al. J.Piłsudskiego 24 (lata 2007-2010)	2	2 100 000	525 000	1 575 000
Powiat Włodawski Al. J.Piłsudskiego 24 (lata 2011-2015)	1	2 600 000	650 000	1 950 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**4 700 000**	**1 175 000**	**3 525 000**
Spółdzielnia Mieszkaniowa ul.Przechodnia 22 (lata 2007-2010)	1	1 000 000	250 000	750 000
Spółdzielnia Mieszkaniowa ul.Przechodnia 22 (lata 2011-2015)	1	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**2 000 000**	**500 000**	**1 500 000**
Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7 (lata 2007-2010)	1	700 000	175 000	525 000
Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7 (lata 2010-2015)	1	2 000 000	500 000	1 500 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**2 700 000**	**675 000**	**2 025 000**
Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, ul. Kościelna 11a (lata 2007-2010)	1	1 000 000	250 000	750 000
Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny ul. Kościelna 11a (lata 2007-2010)	1	1 000 000	250 000	750 000
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**2 000 000**	**500 000**	**1 500 000**
Razem wartość zadań na lata 2007-2015		**53 000 000**	**13 250 000**	**39 750 000**

VIII System wdrażania lokalnego programu rewitalizacji

1.Główne instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu:

- Gmina Miejska Włodawa;
- Powiat Włodawski;
- Spółdzielnia Mieszkaniowa we Włodawie;
- Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika;
- Parafia prawosławna p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny.

2. Powołanie zespołu do spraw rewitalizacji, komunikacja społeczna, przebieg uzgodnień.

Prace nad program rozpoczęto w 2007r. Komunikacja ze społeczeństwem ma istotne znaczenie przy opracowaniu programu. Dlatego też po przygotowaniu wstępnych założeń w dniu14 marca 2007r odbyło się spotkanie - konsultacje społeczne, na które zaproszono mieszkańców Włodawy. Zaproszenia rozwieszono na tablicach ogłoszeń , jak również zamieszczono je na stronie internetowej urzędu. W spotkaniu udział wzięło 51 osób. Aby zainteresować większa liczbę osób opracowano ankietę dla potrzeb opracowania programu. Ankieta była dostępna w Urzędzie Miejskim jak i na stronie internetowej. Ponadto rozesłano ją do potencjalnych beneficjentów. W odpowiedzi przyszło 21 wypełnionych ankiet, które pozwoliły na zapoznanie się z potrzebami mieszkańców miasta.

Kolejnym krokiem było powołanie zespołu do spraw rewitalizacji w drodze Zarządzenia nr 17/08 Burmistrza Włodawy z dnia 17 czerwca 2008r.

W oparciu o art. 48 ust. 1 i 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008r (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z prośbą wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ze względu na to iż program obejmuje zadania, które nie stanowią modyfikacji przyjętych już dokumentów (są zgodne z ustaleniami Miejscowego plan zagospodarowania przestrzennego miasta Włodawy uchwalonego uchwałą Nr XIII/139/04 Rady Miejskiej we Włodawie z dnia 27 lutego 2004 r. ;Dz. Urz. Woj. Lubelskiego z dnia 30.04.2004 r. Nr 78 poz. 1382) i położone są na terenie jednej gminy tj. Gminy Miejskiej Włodawa.

Ponadto projekty opisane w programie położone są poza obszarem NATURA 2000 i nie oddziaływują na ten obszar, z wyjątkiem zadania „Zagospodarowanie obiektów położonych przy ul. Mostowej z przeznaczeniem na cele kulturalno-turystyczne -„Stara Kaflarnia" (Lp 9 w grupie zadań planowanych na lata 2011-2015), które zlokalizowane jest na terenie obszaru NATURA 2000.

W dalszym etapie, po uchwaleniu przez Radę Miejską we Włodawie program zostanie zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miejskiego, tak aby jak najliczniejsze grono mieszkańców mogło zapoznać się z dokumentem. Niewątpliwie cenne będą wszelkie uwagi dotyczące ewentualnych zmian i aktualizacji programu.

3.Wykaz zadań kluczowych do realizacji w latach 2007-2010 i 2011-2015 z uzasadnieniem

Zadania kluczowe do realizacji w latach 2007-2010:

Lp	Nazwa zadania	Koszt całkowity	Wkład własny	Dofinansowanie ze środków UE	Cele /oczekiwane rezultaty
	Lata realizacji				
	Inwestor				

1	Przebudowa dróg miejskich; ul. W. Witosa, ul. Sokołowa, ul. Krótka, ul. Przechodnia wraz z infrastrukturą 2010 Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41	2 000 000	500 000	1 500 000	Poprawa jakości przestrzeni publicznej
2	Remont budynku przy ul. Kościelnej 7 2008-2010 Powiat Włodawski, Al. J.Piłsudskiego 24	500 000	125 000	375 000	poprawa estetyki budynków położonych w zabytkowym centrum miasta/ powierzchnia zmodernizowanych obiektów
3	Remont budynków mieszkalnych, ciągów komunikacyjnych, urządzenie terenów zielonych, placów zabaw na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Chełmskiej, ul. Korolowskiej, ul. Przechodniej, ul. Reymonta, ul. Żeromskiego, Al. Jana Pawła II, ul. Suchawskiej, ul. Kotlarskiej, ul. Tysiąclecia lata 2009-2010 Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul.Przechodnia 22	1 000 000	250 000	750 000	Poprawa estetyki obiektów mieszkaniowych i przestrzeni publicznej, poprawa komfortu życia mieszkańców/ liczba zmodernizowanych obiektów mieszkalnych, powierzchnia zmodernizowanych terenów zielonych
4	Remont kościoła wraz z otoczeniem etap I rok 2010 Parafia rzymsko-katolicka p.w. św. Ludwika, ul. Klasztorna 7	700 000	175 000	525 000	poprawa estetyki budynków zabytkowych położonych w centrum miasta/ powierzchnia zmodernizowanych obiektów
5	Remont cerkwii i plebanii wraz z otoczeniem- I etap 2009-2010 Parafia prawosławna p. w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, ul. Kościelna 11a	1 000 000	250 000	750 000	poprawa estetyki budynków zabytkowych położonych w centrum miasta/ powierzchnia zmodernizowanych obiektów

Zadania kluczowe do realizacji w latach 2011-2015:

Lp	Nazwa zadania Lata realizacji Inwestor	Koszt całkowity	Wkład własny	Dofinansowanie ze środków UE	Opis wskaźników oceny stopnia realizacji
1	Rewaloryzacja placów i terenów zielonych w centrum miasta - Rynek , Czworobok, park przy cerkwii 2011-2015 Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41	5 600 000	1 400 000	4 200 000	Poprawa jakości przestrzeni publicznej/ wzrost ilości powierzchni zmodernizowanych placów poprawa jakości powierzchni terenów zielonych/ powierzchnia zrewitalizowanych terenów zielonych

2	Przebudowa dróg: ul. Mostowa, ul. Nadstawna, ul. H. Sawickiej, ul. Spokojna, ul.A. Sanguszki wraz z infrastrukturą 2011-2012 Gmina Miejska Włodawa	4 100 000	1 025 000	3 075 000	Poprawa jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej/ wzrost długości zmodernizowanych dróg
3	Przebudowa dróg: ul. Wąska, ul. Rymarska, ul. Wąwozowa, ul. Działkowców, ul. Kotlarska, ul. Furmańska wraz z infrastrukturą 2012-2013 Gmina Miejska Włodawa Al. J.Piłsudskiego 41	4 000 000	1 000 000	3 000 000	Poprawa jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej/ wzrost długości zmodernizowanych dróg
4	Remont siedziby Stowarzyszenia Twórców Kultury Nadbużańskiej przy Al. J. Piłsudskiego 2011-2012 Powiat Włodawski, Al. J.Piłsudskiego 24	2 600 000	650 000	1 950 000	Poprawa jakości infrastruktury społecznej/ poprawa jakości obiektów zajmowanych przez stowarzyszenia
5	Remont budynków mieszkalnych, ciągów komunikacyjnych, urządzenie terenów zielonych, placów zabaw na osiedlach mieszkaniowych przy ul. Chełmskiej, ul. Korolowskiej, ul. Przechodniej, ul. Reymonta, ul. Żeromskiego, Al. Jana Pawła II, ul. Suchawskiej, ul. Kotlarskiej, ul. Tysiąclecia lata 2011-2012 Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul.Przechodnia 22	1 000 000	250 000	750 000	Poprawa estetyki obiektów mieszkaniowych i przestrzeni publicznej, poprawa komfortu życia mieszkańców/ liczba zmodernizowanych obiektów mieszkalnych, powierzchnia zmodernizowanych terenów zielonych

Spośród wszystkich zadań przewidzianych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Włodawa wybrano po 5 kluczowych zadań dla poszczególnych podokresów programowania. Wybrane zadania w sposób najbardziej znaczący wpłyną na ralizację głównego celu programu, tj. Poprawa jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej miasta poprzez rewitalizację obszarów zdegradowanych. Cel główny programu będzie realizowany poprzez cele strategiczne: ”Poprawa jakości i estetyki przestrzeni publicznej” i „Poprawa stanu infrastruktury technicznej”.

W ramach zadań wybranych do realizacji w okresie 2007-2010 zostanie zrewaloryzowane tereny położone na Szlaku Trzech Kultur: zabytkowy kościół p.w. Św. Ludwika oraz cerkiew p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny i kamieniczka – siedziba powiatowego centrum informacji turystycznej oraz uliczki przylegające do Szlaku Trzech Kultur . Ponadto rewaloryzacji zostaną poddane tereny Spółdzielni Mieszkaniowej, które z uwagi na swoją wielkość i położenie stanowia bardzo ważny element przestrzeni publicznej miasta.

W drugim etapie w latach 2011-2015 rewaloryzacji zostanie centrum miasta tj. Rynek z przyległymi uliczkami i park przy cerkwii. Po zakończeniu planowanych zadań centrum miasta odzyska właściwy klimat i warunki do rozwijania przedsiębiorczości. Będzie to główne miejsce na szlaku Trzech Kultur, do którego zmierzać będą turyści. Rewitalizacja objęte będą również pozostałe tereny Spółdzielni Mieszkaniowej.

Dodatkowo zaplanowano remont siedziby Stowarzyszenia Twórców Kultury Nadbużańskiej. Działalność stowarzyszenia stanowi bardzo ważny element budowania wizerunku miasta jako centrum kulturalnego regionu.

Miasto posiadające wysoką estetykę przestrzeni publicznej i dobrze rozwiniętą infrastrukturę stanowić będzie doskonałe miejsce do podejmowania przedsięwzięć w sferze szeroko pojętego przemysłu turystycznego.

Realizacja wybranych zadań przyczyni się do wzmocnienia marki Włodawy jako Miasta Trzech Kultur.

IX System monitorowania i oceny realizacji lokalnego programu rewitalizacji i

komunikacji społecznej

1. **Zasady monitorowania i aktualizacji programu oraz zestaw wskaźników do oceny wdrożenia programu.**

Skuteczność wdrażania programu będzie poddawana ocenie na bieżąco. Ponadto monitorowane będą zachodzące zmiany. Na obecnym etapie trudno zaplanować inwestycje w dłuższym horyzoncie czasowym, dlatego też przewiduje się możliwość aktualizacji programu.

Monitorowanie rzeczowe odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki produktu i rezultatu. Monitorowanie finansowe obejmować będzie dane finansowe z realizacji projektów, obrazujące wysokość wkładu finansowego ze środków własnych i środków pozyskanych.

Jednostkami odpowiedzialnymi za monitoring wdrażania programu będzie Wydział Inwestycji i Rozwoju wraz z zespołem do spraw rewitalizacji. Wydział Finansowy będzie corocznie przygotowywał sprawozdania z realizacji zadań, które po przedstawieniu Burmistrzowi Włodawy przedkładane będą Radzie Miejskiej we Włodawie. Skutkiem dokonanej oceny powinny być korekty i aktualizacje zapisów programu, w odpowiedzi na zaistniałe okoliczności.

Wskaźnik produktu na poziomie działań:liczba projektów mających na celu poprawę atrakcyjności miast .

Wskaźnik rezultatu:powierzchnia terenów zrewitalizowanych.

2. **Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.**

Bardzo ważnym sposobem współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami będą spotkania w celu informowania o etapach realizacji programu jak i o możliwościach finansowania zadań.

Zespół do spraw rewitalizacji wraz z Wydziałem Inwestycji i Rozwoju inicjował takie spotkania i przyjmował sprawozdania z realizacji projektów od partnerów. Opracowując sprawozdania można będzie korzystać z opinii lokalnych ekspertów, beneficjentów, społeczeństwa, jak i ekspertów zewnętrznych. Pomocne mogą okazać się takie instytucje jak: banki, które udzielą ewentualnych kredytów, organizacje pozarządowe, które ułatwią identyfikację nowych problemów. Zaś opinia społeczna może wskazać pożądane kierunki rozwoju swojego miasta.

Dobrze układająca się współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców miasta Włodawy.